

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Práva imigrantů

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Eva Soukupová

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Dvořáková, Ph.D.

V Českých Budějovicích dne 28. 05. 2007

Abstract – Rights of Immigrants

The Czech Republic encounters problems of immigration after 1989. At present time there are about 2.5% of foreigners in the Czech Republic. This percentage is amongst the lowest within EU, however the predictions for the future are that the number is going to constantly increase. People come to the Czech Republic seeking better conditions for living and want to start a new life here. Therefore part of the government policy should be securing immigrants with equal access and equal opportunities in the labour market, in relation to health as well as social care.

A quantitative research in the form of a questionnaire technique was selected in the practical part. Anonymous questionnaires for immigrants and public were used. The research aimed at immigrants was conducted in institutions engaged in helping aliens in Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Plzeň and Prague. Total of 120 questionnaires were sent out. The questionnaire's returnability was 49%. The research set was therefore formed by 59 respondents. Research aimed at public was conducted in České Budějovice, Jindřichův Hradec and in Třeboň. Total of 110 questionnaires were handed out and their returnability was 100%. All questionnaires were evaluated and elaborated into percentage figures.

Two goals are set in the thesis. To each of the goals two hypotheses were set. Goal 1: Find out the level of immigrants' knowledge about labour law and related regulations to it – health insurance, welfare. Hypothesis No. 1: More than half of the questioned immigrants know their rights. Hypothesis No. 2: More than half of the questioned immigrants know to whom they may turn to in case of problem solving. After questionnaire evaluation the first hypothesis was not confirmed and the second hypothesis was confirmed. Goal 2: Find out the level of public awareness of the law status of aliens living in the area of the Czech Republic. Hypothesis No. 1: More than half of the questioned respondents do not know the alien rights living in the area of the Czech Republic. Hypothesis No. 2: More than half of the questioned respondents know the organizations providing support for aliens living in the area of the Czech Republic. After evaluation of the questionnaire the first hypothesis was not confirmed and the second was confirmed.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne:

Podpis:.....

Děkuji své vedoucí diplomové práce Mgr. Jitce Dvořákové, Ph.D. za ochotu, podporu a poskytnutí informací, které mi pomohly při zpracování mé práce.

Obsah

Úvod.....	8
1. Současný stav.....	9
1.1. Historie migrace některých skupin cizinců do České Republiky	9
1.1.1. Ukrajinci	9
1.1.2. Vietnamci	10
1.1.3. Slováci.....	11
1.1.4. Poláci	12
1.1.5. Afghánci	13
1.1.6. Bosenští muslimové.....	13
1.1.7 Reemigrace volyňských a černobylských Čechů.....	14
1.2. Pojmy – cizinec, imigrant, národnostní a etnická menšina.....	15
1.2.1. Cizinec	15
1.2.2. Imigrant	15
1.2.3. Národnostní menšina	15
1.2.4. Etnická menšina	16
1.2. Pobyť cizinců na území ČR.....	16
1.2.1. Vízum k pobytu do 90 dnů.....	17
1.2.2. Vízum k pobytu nad 90 dní.....	18
1.2.3. Vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění pobytu na území	18
1.2.4. Povolení k dlouhodobému pobytu	19
1.2.5. Trvalý pobyt na území.....	20
1.2.6. Pobyt za účelem dočasné ochrany	21
1.3. Zaměstnávání cizinců	23
1.4. Sociální dávky.....	26
1.4.1. Dávky státní sociální podpory	26
1.4.2. Dávky sociální péče	26
1.5. Sociální zabezpečení.....	27
1.5.1. Důchodové pojištění, důchodové připojištění.....	27
1.5.2. Nemocenské pojištění.....	29

1.6. Zdravotní pojištění.....	31
1.6.1. Platba zdravotního pojištění.....	32
1.6.2. Pojištění dítěte narozeného v ČR.....	33
1.6.3. Práva a povinnosti při čerpání zdravotní péče.....	34
1.7. Zdravotní péče	34
1.8. Vzdělání	35
1.8.1. Předškolní zařízení	36
1.8.2. Základní školy	36
1.8.3. Střední školy.....	37
1.8.4. Vyšší odborné školy	38
1.8.5. Vysoká škola	39
1.9. Sociální práce s imigranty.....	40
1.9.1. Individuální rozhovor, poskytování informací a praktické pomoci	40
1.9.2. Sociální práce s klientem trpícím posttraumatickou stresovou poruchou	41
1.10. Integrace.....	42
1.10.1. Zásady koncepce integrace cizinců.....	44
2. Cíle práce, hypotézy	46
2.1. Cíle práce	46
2.2. Hypotézy	46
2.2.1. Hypotézy vztahující se k prvnímu cíli	46
2.2.2. Hypotézy vztahující se k druhému cíli.....	46
3. Metodika	47
3.1. Použitá metoda sběru dat	47
3.2. Charakteristika výzkumného souboru	47
4. Výsledky	48
4.1. Výsledky dotazníkového šetření imigrantů	48
4.1. Výsledky dotazníkového šetření u veřejnosti	62
5. Diskuse.....	74
5.1. Diskuse k výsledkům dotazníkového šetření imigrantů	74
5.1. Diskuze k dotazníkovému šetření určenému veřejnosti	80

6. Závěr	86
7. Seznam použité literatury	88
8. Klíčová slova	95
9. Příloha.....	96

Úvod

Práci na téma Práva imigrantů jsem si vybrala proto, že mě tato problematika velmi zajímá a do budoucna bych se jí ráda věnovala. Pro imigranty přicházející do ČR je důležitá nejen materiální pomoc, ale i informovanost o jejich právech a povinnostech.

S problematikou imigrace se Česká republika setkává po roce 1989. Podle statistických údajů do ČR přicházejí nejvíce Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Poláci a další. V současné době tvoří cizinci přibližně 2,5% obyvatel ČR. Tento počet patří mezi nejnižší v rámci EU, avšak imigranti stále více ovlivňují vývoj počtu obyvatel České republiky.

Lidé, kteří sem přicházejí, hledají lepší životní podmínky a chtějí zde začít nový život. Proto by mělo být součástí státní politiky zajišťovat imigrantům rovný přístup a rovné příležitosti na trhu práce, ve vztahu ke zdravotní i sociální péči.

Od otevření hranic prošla ČR rozsáhlým vývojem a v současné době je cizincům, kteří pobývají na našem území nabízeno velké množství služeb, které mají zjednodušit jejich zdejší pobyt a integraci v majoritní společnosti.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části jsou zpracována práva imigrantů, vztahující se k právu pracovnímu, zdravotnímu pojištění, sociálnímu zabezpečení a legalizaci pobytu. Praktická část je zaměřena na znalosti imigrantů o jejich právech a informovanost veřejnosti o právech imigrantů.

1. Současný stav

1.1. Historie migrace některých skupin cizinců do České Republiky

1.1.1. Ukrajinci

Zmínku o přítomnosti Ukrajinců u nás nacházíme v 16. a 17. století. Jednalo se především o krátkodobé pobyty nejčastěji studentů, kteří si v Praze nebo Olomouci doplňovali vzdělání, anebo kozáky najaté pro různá ozbrojená střetnutí.

Počet Ukrajinců na našem území vzrostl ke konci 18. století, kdy došlo k připojení západoukrajinského území k habsburskému soustátí.

Koncem 19. století počet Ukrajinců na našem území stoupal. Představiteli ukrajinského společenského a kulturního života byli na počátku 20. století vysokoškoláci, kteří nejprve studovali Vysokou školu báňskou v Příbrami. Zde vznikl první ukrajinský spolek na našem území. Po ukrajinských vojácích a důstojnících tvořili další největší skupinu Ukrajinců u nás sezónní dělníci, kteří nacházeli práci na zemědělských statcích a v uhelných dolech.

Během první světové války (1914 – 1918), kdy byli Ukrajinci nuceni bojovat na obou frontách, se jejich počet zde ještě zvětšil. Byli k nám přiváženi i zajatí ukrajinští vojáci a důstojníci sloužící v ruské armádě. Do uprchlických táborů přicházelo mnoho civilních uprchlíků, kteří museli odejít z frontové oblasti.

Na počátku 20. století dorazily do Československa mohutné ukrajinské emigrační vlny. Nejprve přišli v květnu 1919 a pak v srpnu 1920 příslušníci ukrajinské armády a po roce 1920 dorazili uprchlíci z východní Ukrajiny (Zilynskyj, Kočík, 2001).

V první polovině 20. let poskytovalo Československo uprchlíkům velké finanční podpory. Došlo k zřízení Ukrajinské volné univerzity, ukrajinského gymnázia. V Praze byly vydány ukrajinské slovníky, oborové příručky či učebnice. Také vzniklo Muzeum osvobozovacího boje Ukrajiny, ukrajinské divadlo, pořádaly se koncerty (Sulitka, 1998).

Ukrajinští emigranti, kteří zde zůstali, získávali československé státní občanství. Většina z nich hledala lepší životní podmínky a zaměstnání (Zilynskyj, Kočík, 2001).

Významným způsobem zasáhlo do života Ukrajinců u nás období druhé světové války. Jejich situace se výrazně zhoršila, protože Němci nepovažovali Ukrajince za

rovnocenné spojení, nechťeli, aby byli dále v Česku podporováni (Sulitka, 1998). Po roce 1941 zde Ukrajinci podporovali nezávislý ukrajinský stát. Některé tyto propagátory německé úřady uvěznily v Terezíně a v pankrácké věznici. Při pobytu Rudé armády v Československu byly desítky českých Ukrajinců zadrženy a následně deportovány do trestních táborů.

Ukrajinci, kteří přišli do Československa až po skončení 2. světové války, nedostali možnost studia či státní podpory jako jejich předchůdci.

Všechny ukrajinské spolky, školy a instituce, které u nás existovaly, byly zrušeny po květnu 1945. Roku 1948 došlo ke zrušení ukrajinské organizace a také došlo k zániku Muzea osvobozenického boje Ukrajiny v Praze. Ani po roce 1948 nebo 1968 (Pražské jaro) nebylo Ukrajincům přiznáno právo na vlastní spolek. Pro nezáměr Československých úřadů přestala ukrajinská centra postupem doby fungovat.

V roce 1989 došlo k obnovení činností národních menšin. Nejprve v roce 1989 došlo ke vzniku Občanského fóra Ukrajinců a v roce 1990 vzniklo sdružení Ukrajinců v ČR, které se snažilo obnovit dřívější činnosti.

V současné době se v ČR vyskytují dvě skupiny Ukrajinců. První skupinu tvoří občané, kteří v Čechách žijí již několik desítek let a mají české občanství. Druhá skupina je tvořena lidmi, kteří zde pracují, aby si zlepšili svou finanční situaci, a nemají české občanství. K tomuto účelu využívají povolení k pobytu v ČR (Zilynskyj, Kočík, 2001).

1.1.2. Vietnamci

Po navázání diplomatických vztahů mezi Československou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou v roce 1950 začali Vietnamci do Československa přijíždět ve větším počtu. Z důvodu válečného konfliktu Vietnam zažíval těžká období. Dochází např. k hospodářské či zdravotní krizi, krizi vzdělávání. Občané z Vietnamu odcházeli do Československa, kde na základě vzájemných mezivládních dohod získávali vzdělání na středních a vysokých školách.

Roku 1956 podepsalo Československo s Vietnamem dohodu o vědecko-technické spolupráci, jejímž účelem byla podpora rozvoje hospodářských styků. Z Vietnamu k nám přicházeli občané, kteří se zde vzdělávali v různých oborech,

především ve strojírenském, potravinářském, textilním či obuvnickém průmyslu. Roku 1966 přišlo do Československa 2 100 Vietnamských občanů, aby se vyškolili v oblasti strojírenského, chemického průmyslu, kovoprůmyslu apod. (Kocourek, 2001).

V roce 1967 se vláda usnesla na realizaci a technické pomoci vlády ČSSR Vietnamské demokratické republiky. Na základě tohoto usnesení přijelo do ČSR v letech 1967-1970 na zaškolení 2 146 vietnamských praktikantů, kteří se vzdělávali v oboru strojírenském, hutnickém, textilním, sklářském, stavebnickém atd. (Petra, 1998).

Během 60. a 70. let 20. století byly uzavírány další dohody. V Československu byl nedostatek pracovních sil. Tento problém se vyřešit tím, že byly přijaty nové pracovní síly ze zahraničí, i z Vietnamu (Kocourek, 2001).

V první polovině 80. let zde bylo okolo 27 000 vietnamských občanů. V tomto období dochází k růstu smíšených manželství, avšak většina z nich trvala jen krátce. Počet vietnamských občanů žijících v ČSR se po roce 1985 snižoval (Petra, 1998).

Roku 1989 po politickém převratu Československa vláda přerušila téměř veškeré mezistátní vztahy. Od 90. let k nám přicházejí vietnamští občané především za obchodní činností. Často jsou doprovázeni svými rodinami a usazují se zde na dobu kolem pěti a více let (Kocourek, 2001).

1.1.3. Slováci

Pobyt slovenských občanů na českém území má hlavní roli v celé historii československých vztahů. Již za vlády Josefa II. přicházeli slovenští evangeličtí kazatelé na Moravu a do Slezska.

Ve 2. polovině 19. století docházelo k častým konfliktům představitelů českého a národního hnutí. V českých zemích vznikaly organizace, které slovenským studentům studujících na českých školách poskytovaly stipendia a podporovaly vydávání slovenských publikací. Z nich se vytvořila skupina slovenských intelektuálů, kteří byli stoupenci ideje jednotného československého státu.

Vznikem ČSR (roku 1918) se vytvořily příznivé podmínky pro pohyb obyvatelstva mezi jednotlivými územími. Do české země migrovali především dělníci, zatímco na slovensko odcházeli hlavně vzdělaní lidé (Šrajerová, 1999).

Po vyhlášení autonomie Slovenska roku 1938 se odlišná politická situace promítla jak do česko - slovenských vztahů, tak i do postavení Slováků v českých zemích. Po vzniku samostatného slovenského státu a protektorátu (1939) muselo ze Slovenska odejít 20 000 českých rodin. Změnilo se i postavení Slováků u nás.

Opětovné spojení českých zemí a Slovenska bylo znovu aktuální koncem 2. světové války. Po obnovení ČSR začali slovenští občané osidlovat především české, moravské a slezské pohraničí. Přicházely sem především slabší sociální vrstvy, které si chtěly zlepšit svou sociální situaci.

Migrace Slováků pokračovala i v období 50. – 80. let. Roku 1980 byl celkový počet Slováků na českém území 359 370. K hlavním důvodům migrace patřilo získání bytu a osobní či rodinné důvody. Do Čech se stěhovali také slovenští umělci, kteří posilovali kulturní sblížení Čechů a Slováků.

Slovenští obyvatelé přicházeli do českých zemí i v 90. letech. Byly mezi nimi zastoupeny všechny vzdělanostní a sociální skupiny. Oproti roku 1980 byl v roce 1991 zaznamenán úbytek Slováků o 44 493 osob. Příčinou byl příklon Slováků k české národnosti. V roce 1992 se do českých zemí přistěhovalo 11 740 osob, z čehož se z velké části jednalo o reemigranty ze Slovenska (Šrajerová, 1999).

1.1.4. Poláci

Poláci se u nás stali národnostní menšinou až po státním začlenění Těšínska. Vztahy mezi Polskem a ČSR byly již od počátku ovlivněny právě sporem o Těšínsko.

V předválečné ČSR převažovali v polské menšině hlavně dělníci a horníci. Například polskou inteligenci zde tvořilo 500 učitelů. Na těšínsku se ve školním roce 1937/1938 vyskytovalo mnoho polských škol. Bylo zde 90 obecních škol, 72 mateřských škol, reálné gymnázium, obchodní či průmyslová škola, atd.

Roku 1938 polská menšina požadovala autonomii. V říjnu 1938 ČSR postoupila Polsku část Těšínska. Za okupace nacisté usilovali o rychlou germanizaci této oblasti. V této době usmrtili nacisté mnoho Poláků z důvodů silného polského odbojového hnutí a zostřeného nacistického zákonodárství (Borák, 1999).

Mezi ČSR a Polskem byla roku 1947 uzavřena Smlouva o přátelství a vzájemné pomoci, ke které patřil protokol upravující polské národnostní menšiny.

Ve 40. - 50. letech docházelo k rozvoji polských škol, Československý rozhlas začal vysílat polské sekce a v divadle působila polská scéna.

V roce 1968 vláda přijala zákon o postavení národností v ČSSR, který jim zaručoval vzdělání v mateřském jazyce, jeho využívání na úřadech, v tisku, atd.

Po roce 1989 Poláci působili v česko - polské Solidaritě, účastnili se činnosti Občanského fóra nebo také aktivně působili v českých politických stranách. Situace polské menšiny se příliš nezměnila ani po rozdělení Československa (Borák, 1999).

1.1.5. Afghánci

Československé zastupitelství v Kábulu bylo otevřeno roku 1949, avšak diplomatické styky byly navázány již v roce 1937. Československo navštěvovalo mnoho Afghánců (studenti, obchodníci, předseda vlády, delegace na vysoké úrovni,...), ale poté co se k moci dostala prosovětská vláda, jejich počet se u nás značně zvýšil. V roce 1961 byla přijata bilaterální dohoda o kulturní spolupráci, která byla roku 1981 rozšířena. Díky tomuto rozšíření přijelo v průběhu osmdesátých let do Československa několik tisíc studentů, různé delegace a lidé např. i na léčení.

V tomto období se k nám dostávali spíše lidé, kteří vycestovali do zahraničí poprvé v životě. I když řada z nich pocházela z venkova, na zdejší životní styl si zvykali dobře.

Styky s Afghánistánem byly přerušeny po roce 1990, kdy také došlo k zastavení stipendií. Počet Afghánstánců se u nás začal rychle snižovat. Většina se vrátila zpět domů a jen malá část zde získala trvalý pobyt.

Dnes jsou cílovou skupinou pro imigranty země západní Evropy, kde žijí afghánské komunity, do kterých se mohou začlenit. V České republice se usazuje jen menší počet těch, kterým se nepodaří proniknout dále (Pelikán, 2001).

1.1.6. Bosensští muslimové

Před válkou byli Bosňáci zahrnováni do společné kategorie „Jugoslávci“ a žilo jich zde jen minimálně. Někteří u nás studovali, jiní tu byli jako představitelé bosensko - hercegovských firem. Po ukončení studia se většina vracela zpět do Bosny.

V roce 1992, po vypuknutí války v Bosně a Hercegovině, bylo žadatelům z těchto zemí přiznáno postavení tzv. dočasného útočiště. To získalo okolo 4 tisíc osob. Nejprve byli ubytováni v humanitárních střediscích, kde žili odděleně od ostatních uprchlíků a žadatelů o azyl. Díky právu volného pobytu po území ČR si mnozí dokázali rychle najít ubytování i zaměstnání. Ve stejném roce bylo díky projektu Dětská ambasáda do České republiky přijato také asi 350 matek s dětmi.

Třicátého září skončilo tzv. dočasné útočiště pro občany Bosny a Hercegoviny. Několik set osob se vrátilo zpět do Bosny, avšak většina využila nabídky některých zemí (USA, Švédsko, Austrálie) usadit se a získat počáteční podporu. Zbylí občané zůstali v ČR s vyhlídkou na získání občanství (Tesař, 2001).

1.1.7 Reemigrace volyňských a černobylských Čechů

K rozhodnutí opustit českou zemi přivedly občany (převážně zemědělce) různé události jako bylo např. začlenění možnosti volného stěhování do ústavy v roce 1867. Mnoho lidí odešlo do carského Ruska, jehož cílovou oblastí byla Volyňská gubernie. Zde měli možnost získat kvalitní půdu za nízkou cenu. Také mohli získat různé výhody jako je osvobození od daní po dobu dvaceti let, výuku v rodném jazyce, atd. Na Volyň přišlo nejvíce lidí v letech 1868-1874, k úplné zástavě emigrace došlo v roce 1881.

Postupem doby začala ruská vláda omezovat národní identitu menšin. Zrušila např. českou státní samosprávu nebo došlo k rusifikaci školství. Docházelo ke snižování vzdělanosti a národního uvědomění.

V roce 1920 po podepsání Řižské smlouvy byla Volyň rozdělena mezi sovětskou Ukrajinu a Polsko. V polské části se hospodaření nezměnilo, kdežto v sovětské části docházelo např. k znárodnování podniků. Obě Volyně se spojily roku 1939 (Jasanská, Drbohlav, 2001).

I když dohoda o vzájemné reemigraci mezi Československou republikou a SSSR byla podepsána až v roce 1946, první občané se vraceli zpět do vlasti již po ukončení druhé světové války. Jednalo se zejména o příslušníky 1. československého armádního sboru v SSSR. Celou akci organizovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zemědělství pro ně mělo zajistit dostatek půdy.

Hranici překročilo celkem 33 077 osob, z toho 32 237 prokázalo Českou národnost. Koncem dubna 1947 přijel poslední transport s našimi občany (Jasanská, Drbohlav, 2001).

Roku 1989 (tři a půl roku po černobylské havárii) odstartovala návrat dalších Čechů informace v tisku, že obyvatelstvo ve třicetkilometrové zóně kolem zničeného reaktoru bylo vystaveno vyšší radioaktivitě než jim bylo dříve oznámeno. Občané českého původu zažádali o možnost vrátit se zpět do Československé republiky. V roce 1990 vydala vláda usnesení, ve kterém souhlasí s návratem občanů a jejich rodin. Podmínkou pro návrat byl český původ alespoň jednoho z manželského páru nebo minimálně dvouletý trvalý pobyt v ohrožené oblasti. Těmto občanům bylo zajištěno povolení k trvalému pobytu, bydlení a zaměstnání. Dále jim bylo umožněno na základě novely zákona o státním občanství z roku 1995 získat české občanství. Během let 1991-1993 přesídlilo do ČR 1812 občanů, pro které se začal užívat název černobylští Češi (Jasanská, Drbohlav, 2001).

1.2. Pojmy – cizinec, imigrant, národnostní a etnická menšina

1.2.1. Cizinec

Podle zákona číslo 326/1999 Sb. o pobytu cizinců se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.

1.2.2. Imigrant

Imigrant je osoba, která přichází do země za účelem dlouhodobějšího pobytu (Terminologický slovník, 2005).

1.2.3. Národnostní menšina

Zákon o právech příslušníků národnostních menšin číslo 372/2001 Sb. vymezuje národnostní menšinu jako společenství občanů, kteří žijí na území ČR a od ostatních občanů se odlišují společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi. Jsou početní menšinou obyvatelstva a chtějí být považováni za národnostní menšinu za

účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a za účelem vyjádření a ochrany zájmu jejich společenství, které se historicky utvořilo.

Občan ČR je příslušníkem národnostní menšiny, pokud se hlásí k jiné než české národnosti a přeje si být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

Termín „národnostní menšina“ v sobě zahrnuje všechny kategorie menšin, kterým mezinárodní právo poskytuje specifickou ochranu.

Roku 1990 na Konferenci o lidské dimenzi bylo stanoveno, že osoby, které patří k národnostní menšině mají právo svobodně zachovávat, vyjadřovat a rozvíjet svou kulturní, etnickou a jazykovou či náboženskou identitu a kulturu ve všech aspektech, svobodně a bez jakékoli asimilace proti své vůli (Forejtová, 2002).

1.2.4. Etnická menšina

Je skupina obyvatel státu, která se od většinové společnosti státu liší svými kulturními zvyklostmi a tradicemi, jazykem nebo tělesnými znaky svých příslušníků (Matoušek, 2003).

1.2. Pobyt cizinců na území ČR

Možnosti pobytu cizinců na našem území upravuje zákon o pobytu cizinců na území ČR číslo 326/1999 Sb. Podmínky tohoto zákona se nevztahují na cizince, kteří jsou zde na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil, na cizince, kteří v ČR požádali o azyl nebo jim byl azyl udělen, dále pak na osoby, které požádali ČR o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany nebo jim bylo toto oprávnění uděleno.

Cizinci musí vstoupit do ČR přes hraniční přechod v místě, které je určeno k provádění hraniční kontroly. Při požádání policie je povinen předložit cestovní doklad, jestliže se na něj vztahuje vízová povinnost, musí předložit vízum opravňující k pobytu na našem území. Dále pak je povinen na požádání předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, doklad o zajištění prostředků k pobytu či ověřené pozvání, které ode dne jeho ověření nesmí být starší 180 dnů, doklad o zajištěném

ubytování po dobu pobytu a vízum státu přes které hodlá cestovat nebo státu, který je cílem jeho cesty (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

Na území ČR mohou cizinci pobývat přechodně nebo trvale. Přechodně zde mohou být bez víza, na základě povolení k přechodnému pobytu, výjezdního příkazu nebo na základě krátkodobého víza (letištní vízum, průjezdní vízum, vízum k pobytu do 90 dnů), dlouhodobého víza (vízum k pobytu nad 90 dnů) a nebo diplomatického či zvláštního víza (Filipová, 2006a).

Vízum opravňuje držitele k vstupu a pobytu na území a vycestování z území, a to po dobu jeho platnosti. Na jeho udělení není právní nárok a nelze je udělit občanu EU.

Žádost se podává na úředním tiskopisu na zastupitelském úřadu (pokud zákon nestanoví jinak). Pro udělení víza nesmí být náležitosti k žádosti starší 180 dnů. Výjimku tvoří fotografie, která musí odpovídat současné podobě, cestovní doklad a matriční doklady (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

1.2.1. Vízum k pobytu do 90 dnů

Toto vízum, které je buď jednorázové nebo vícenásobné, uděluje na žádost cizince zastupitelský úřad ČR. Doba jeho platnosti je nejdéle 1 rok, přičemž celková doba pobytu v ČR nesmí překročit 90 dnů (Vítejte v ČR, 2006).

Žádost o udělení víza může cizinec podat i na hraničním přechodu, a to jen v případě, že si žádost nemohl podat na zastupitelském úřadě například ze závažných nepředvídatelných důvodů, humanitárních důvodů atd. Toto vízum uděluje policie a je cizinci vyznačeno do cestovního dokladu. Doba pobytu na takovéto vízum je nejdéle 15 dnů.

Ve zvláště odůvodněných případech může toto vízum udělit zastupitelský úřad s prodlouženou dobou pobytu na 180 dnů. Uděluje se jako vícenásobné vízum s dobou platnosti 365 dnů.

Prodloužení doby k pobytu na vízum do 90 dnů provádí policie na žádost cizince v případě, že si žádost podá v době platnosti víza. Součet předchozího a prodlouženého pobytu na území nesmí překročit 3 měsíce (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

1.2.2. Vízum k pobytu nad 90 dní

Pokud cizinec chce pobývat na území ČR z důvodu, který vyžaduje pobyt delší než 3 měsíce, musí si podat žádost o vízum k pobytu nad 90 dní. Tato žádost se podává na zastupitelský úřad ČR, rozhoduje o ní cizinecká policie. Doba platnosti víza je nejdéle na dobu 1 roku (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Vízum se uděluje cizinci za účelem zaměstnání, podnikání, studia, převzetí povolení k trvalému pobytu, sloučení rodiny nebo za účelem podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

Na základě žádosti cizince, může být vízum prodlouženo za podmínky, že přetrvává stejný účel, pro který bylo vízum vydáno.

Platnost víza může být zrušena v případě, že byl cizinec odsouzen za úmyslné spáchání trestného činu, za neplnění účelu, pro který bylo vízum vydáno nebo v případě, že o zrušení víza sám požádá. Dále může být vízum zrušeno například v případech, kdy cizinec již nesplňuje podmínku pro kterou bylo vízum uděleno nebo pokud v žádosti o vízum uvedl nepravdivé údaje a nebo pokud byl cestovní doklad cizince prohlášen za neplatný či odcizený atd. (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

1.2.3. Vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění pobytu na území

Žádost o udělení tohoto víza se podává na územní policii, která ho následně vyznačuje do cestovního dokladu. Vízum je uděleno cizinci, kterému brání v odjezdu ze země překážka nezávislá na jeho vůli, cizinci, který musí být účasten řízení, jelikož je svědkem nebo poškozeným v trestním řízení, dále pak cizinci, který podal žalobu proti rozhodnutí policie nebo ministerstva (ve věci např. zrušení platnosti víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu, atd.) nebo cizinci, jenž požádal na území v době platnosti víza o vydání povolení k trvalému pobytu (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

Cizinec nesmí být nucen vycestovat do státu, kde je ohrožen jeho život či svoboda (z důvodu rasy, národnosti, náboženství, politického přesvědčení nebo k příslušnosti k určité sociální skupině), kde mu hrozí nelidské či ponižující zacházení,

kde je z důvodu válečného konfliktu ohrožen jeho život nebo do státu, kde mu hrozí trest smrti za jeho trestný čin nebo pokud by to bylo v rozporu se závazkem vyplývajícím z mezinárodní smlouvy (Vítejte v ČR, 2006).

Platnost víza se stanoví na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na dobu 1 roku. Na požádání policie je cizinec povinen prokázat, že překážka ve vycestování i nadále trvá. Při podání žádosti o prodloužení tohoto víza musí cizinec prokázat trvání důvodů, které mu brání ve vycestování (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

1.2.4. Povolení k dlouhodobému pobytu

Žádost k tomuto typu pobytu se podává policii na území ČR. Mohou ji podat cizinci, kteří na naše území pobývají na vízum nad 90 dní v případě, že trvá stejný účel pobytu a budou tu pobývat po dobu delší než 1 rok (Vítejte v ČR, 2006). Dále pak cizinci, kteří jsou zde na vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění pobytu, nebo cizinci, kteří pobývají na území jako členové personálu zastupitelského úřadu jiného státu či mezinárodní vládní organizace akreditované v ČR, anebo cizinci, kteří jsou registrováni Ministerstvem zahraničních věcí jako rodinní příslušníci. Povolení lze opakovaně prodloužit, vždy však nejdéle na dobu jednoho roku (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

O povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny může požádat cizinec, který je k cizinci s povoleným pobytem na území ve vztahu manželském, rodičovském (nezletilé či zletilé nezaopatřené dítě), poručnickém (péče o nezletilého bude probíhat na území ČR) nebo mu byl nezletilý cizinec svěřen do náhradní rodinné péče či jím byl osvojen. Dále je oprávněn tuto žádost podat cizinec, který je rodičem cizince, jemuž byl udělen azyl. Jestliže toto dítě rodiče nemá, pak tuto žádost může podat jeho jiný přímý příbuzný nebo jeho poručník. Tuto žádost může také podat cizinec, který je buď starší 65 let nebo bez ohledu na věk v případě, že mu zdravotní důvody nedovolují péči o sebe sama.

Žádost se podává na zastupitelském úřadu nebo na územní policii, a to pokud cizinec pobývá na území na vízum nad 90 dnů nebo na povolení k dlouhodobému pobytu. Toto povolení nelze vydat cizinci v případě polygamního manželství, kdy

cizinec manžel již na území pobývá s jinou manželkou (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

1.2.5. Trvalý pobyt na území

V rámci trvalého pobytu může cizinec pobývat v ČR na základě povolení k trvalému pobytu nebo na základě rozhodnutí příslušného státního orgánu o svěřeni cizince do náhradní výchovy fyzické osobě, která je v ČR přihlášená k trvalému pobytu nebo se na území nachází ústav, kde je cizinec umístěn (Filipová, 2006a).

Cizinec je oprávněn podat žádost o trvalý pobyt bez podmínky nepřetržitého předchozího pobytu na území ČR v případech, kdy žádá z humanitních či jiných důvodů hodných zřetele (např. dítě či manžel azylanta nebo pokud byl v minulosti státním občanem ČR) nebo je jeho zdejší pobyt v zájmu ČR. O trvalý pobyt může takto zažádat nezletilý či zletilý nezaopatřený cizinec, je-li důvodem žádosti soužití s rodičem, který zde pobývá na základě povolení k trvalému pobytu, také za účelem společného soužití s blízkým příbuzným, který je občanem ČR (manžel, dítě či rodič starší 70 let).

Na žádost cizince se povolení k trvalému pobytu může vydat po pěti letech nepřetržitého pobytu na území. Do těchto let se započítává pobyt na území na vízum k pobytu nad 90 dnů a pobyt na povolení k dlouhodobému pobytu. Doba pobytu za účelem studia se započítává jednou polovinou.

Žádost o povolení k trvalému pobytu se podává na zastupitelském úřadu nebo na policii, pokud je cizinec v ČR na základě víza k pobytu nad 90 dnů, povolení k dlouhodobému pobytu, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany nebo v případě, že byl nezletilý cizinec svěřen do náhradní výchovy a dosáhl věku 18 let (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

Procedura vyřízení žádosti ode dne jejího podání trvá na zastupitelském úřadu 180 dní a na cizinecké policii 60 dní. V některých situacích (např. cizinec narozený v ČR) může být žádost vyřízena do 30 dnů ode dne jejího podání (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Jestliže je žádost cizince vyřízena kladně, získává průkaz o povolení k pobytu, který je vydán na dobu 10 let. Průkaz lze opakovaně prodloužit vždy o dalších 10 let, a to ve lhůtě 90 dnů před uplynutím této doby. U osob mladších 15 let se průkaz vydává

s dobou platnosti 5 let. Průkaz o povolení k pobytu se vydává buď jako samostatný doklad, nebo se vyznačuje do cestovního dokladu.

Platnost povolení k trvalému pobytu může cizinecká policie nebo ministerstvo zrušit, jestliže zjistí, že cizinec uzavřel manželství jen za účelem získání povolení k pobytu (v případě, že se v manželství nenarodilo či nebylo osvojeno dítě), při vyřizování žádosti byly předloženy padělané (pozměněné) dokumenty, pokud se cizinec bez závažných důvodů nepřetržitě zdržoval mimo státy EU po dobu delší 1 rok nebo při opakovaném závažném narušení veřejného pořádku, práva a svobody druhých (je-li odsouzen za úmyslný trestný čin v délce převyšující 3 roky). Dále může být trvalý pobyt zrušen, pokud zanikne jeho účel, pro který vydán do pěti let po jeho vydání nebo osobě pečující o cizince, jenž byl držitelem tohoto povolení a jemuž byla zrušena platnost povolení k trvalému pobytu (Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb.).

V případě odnětí či neudělení povolení k trvalému pobytu, má cizinec právo podat odvolání (do 15 dnů od doručení) proti tomuto rozhodnutí. Odvolání se podává Ředitelství služby cizinecké policie, jež je nadřízeno orgánu, který povolení zrušil nebo zamítl. Pokud cizinec vyčerpал všechny možnosti k odvolání, může podat žalobu k příslušnému soudu.

Cizinec žijící v ČR na základě povolení k trvalému pobytu má stejná práva jako občané ČR, vyjma práv politických. To znamená, že nemá právo volit a být volen, zakládat v ČR politické strany nebo být jejich členem. K jistému omezení dochází i v oblasti zaměstnání, kdy cizinec nemůže být zaměstnán na odůvodněných místech ve státní správě, kde mohou pracovat jen občané ČR (Frištenská, Dluhošová, 2004).

1.2.6. Pobyt za účelem dočasné ochrany

Dočasnou ochranu poskytuje ČR cizincům z důvodu ozbrojeného konfliktu (války, stálého násilí), živelných pohrom, porušování základních lidských práv a svobod nebo z důvodu národnostního či náboženského pronásledování. Tato ochrana je poskytnuta cizincům, kteří opustili stát, jehož byli občany nebo který jim přiznal azyl, nebo stát, kde žili bez státního občanství, ale měli v něm poslední trvalé bydliště.

Pokud cizinec při hraniční kontrole projeví úmysl žádat ČR o dočasnou ochranu, povolí mu policie vstup na území, aby mohl podat žádost o udělení k oprávnění

k pobytu za účelem dočasné ochrany a tuto skutečnost mu vyznačí do cestovního dokladu nebo pokud ho nemá, vydá mu hraniční průvodku. Policie sdělí žadateli jeho práva a povinnosti (v jazyce, ve kterém je schopen dorozumět se), sejme otisky prstů a stanoví místo pobytu (humanitní středisko) a jeho přepravu.

Cizinec může prokázat svou totožnost předložením buď cestovního dokladu, nebo jiného úředně vydaného dokladu státem, ve kterém měl poslední trvalé bydliště nebo byl jeho občanem. Pokud tyto doklady nemá, mohou být nahrazeny čestným prohlášením, ve kterém jsou údaje o jeho totožnosti (Zákon o dočasné ochraně cizinců č. 221/2003 Sb.).

Žádost o poskytnutí dočasné ochrany musí být podána nejpozději do 24 hodin od povolení vstupu na území (pokud v tom nebrání důvody nezávislé na vůli cizince). Žádost může podat cizinec, který je v ČR a nevztahuje se na něj vízová povinnost, nebo pobývá na území na základě povolení k dlouhodobému pobytu, anebo je zde bez oprávnění k pobytu, ale projevil úmysl bezodkladně požádat ČR o poskytnutí dočasné ochrany.

Cizinec, který projeví úmysl požádat o poskytnutí dočasné ochrany, musí podstoupit prohlídku svých věcí (vykonává policie) a osobní prohlídku (vykonává osoba stejného pohlaví).

Žadatel o poskytnutí dočasné ochrany je oprávněn pobývat na území ČR po dobu řízení v humanitním středisku. Pokud je již poživitelem dočasné ochrany, může požádat o ubytování v humanitním středisku, nebo je hlášen mimo středisko, ale náklady spojené s pobytem si hradí z vlastních prostředků. V humanitním středisku si může podat žádost ministerstvu o finanční příspěvek, který může být podle majetkových a osobních poměrů poskytnut až do výše životního minima.

Po dobu řízení o poskytnutí dočasné ochrany je žadateli a jeho dítěti poskytnuta bezplatná zdravotní péče v rozsahu, který je stanoven ve zdravotním pojištění. Je hrazena i zdravotní péče v souvislosti s nařízenou karanténou nebo s ochranou veřejného zdraví. Náklady spojené s poskytováním zdravotní péče hradí ministerstvo.

Žadateli o poskytnutí dočasné ochrany je policií vydán průkaz žadatele o poskytnutí dočasné ochrany. Doba platnosti průkazu je 90 dnů. Může se prodloužit

o 30 dnů, pokud řízení o žádosti nebylo v době jeho platnosti pravomocně ukončeno. Průkaz vydává a dobu jeho platnosti prodlužuje oblastní ředitelství služby cizinecké policie.

Žadatel i cizinec požívající dočasné ochrany jsou povinni přihlásit se k pobytu u oblastního ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie podle místa pobytu do 3 pracovních dnů ode dne změny místa hlášeného pobytu.

Způsobilost k právním úkonům nastává po dosažení osmnácti let u osoby, která je schopna samostatně jednat a projevit svou vůli. Pro účely zaměstnání se cizinec požívající dočasné ochrany považuje za osobu s povoleným trvalým pobytem (Zákon o dočasné ochraně cizinců č. 221/2003 Sb.).

1.3. Zaměstnávání cizinců

Právo na práci je jedním ze základních práv každého občana bez jakéhokoliv rozlišování. Každý člověk má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a spravedlivou odměnu za vykonanou práci. Stejně tak má každý člověk právo prací získávat prostředky pro své životní potřeby. Stát hmotně zajišťuje občany, kteří nemohou práci bez své viny vykonávat (Listina základních práv a svobod).

Po vstupu ČR do EU nejsou občané EU a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci (manžel, manželka, děti závislé výživou na rodičích a děti do 21 let věku) považováni za cizince a proto mají volný přístup na trh práce. V této oblasti mají stejná práva jako občané České republiky, tzn. že nepotřebují povolení k zaměstnání (Cizinci v České republice, 2006). Po vstupu ČR do EU nepotřebují občané EU k pobytu do 3 měsíců žádné zvláštní povolení k pobytu. Pouze v případě, že zde budou chtít pobývat déle musí požádat o povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu EU. Toto povolení není podmínkou k výkonu zaměstnání (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Na občany třetích zemí, kteří pobývají v ČR, se výhody volného pohybu osob nevztahují. Na našem území mohou být zaměstnání pouze pokud jim bylo uděleno povolení k zaměstnání a povolení k pobytu.

V ČR mají cizinci s trvalým pobytem právo získat zaměstnání za stejných podmínek jako občané ČR, avšak nemohou být zaměstnání na určitých místech, např.

ve státní správě. Tato místa jsou vyhrazena pouze pro občany ČR. Nepotřebují žádné povolení k zaměstnání. Za cizince s trvalým pobytem se považuje cizinec požívající dočasné ochrany pro účely zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti (Filipová, 2006a).

I když Listina základních práv a svobod uvádí, že každý člověk má právo na práci a na svobodnou volbu povolání, často se můžeme setkat s tím, že cizinci vykonávají práce, podřadné jejich vzdělání. Stává se, že česká společnost má občany z různých zemí dané v povědomí v určitých typech povolání. Například Ukrajince jako dělníky na stavbách, Vietnamce jako obchodníky atp. Tomuto faktu nahrávají i media, která často představují Vietnamce a Ukrajince v těchto rolích. Není správné, že lidé i přes jejich odborné vzdělání, u nás často nemohou najít zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci.

Písemnou žádost o povolení k zaměstnání podává cizinec či jeho zplnomocněný zástupce na místně příslušném úřadu práce (Boušková, 2005 online 35). Povolení k zaměstnání může být vydáno cizinci na pracovní místo, které zaměstnavatel nahlásil jako volné, které z důvodu nedostatku pracovních sil či nedostatečné kvalifikace nelze obsadit jinak (Cizinci v České republice, 2006).

V případě, že chce cizinec vykonávat zaměstnání u téhož zaměstnavatele po dobu delší, než na kterou je vydané povolení, může si na úřadu práce zažádat o jeho prodloužení. Lhůta pro podání žádosti je v rozmezí od 3 měsíců do 30 dnů před uplynutím doby platnosti povolení (Boušková, 2006c).

Pokud chce zaměstnavatel zaměstnat cizince, musí v místě výkonu práce podat na úřadu práce žádost o povolení získávat zaměstnance ze zahraničí, na volná pracovní místa. Jestli chce cizinec na toto místo nastoupit, je potřeba, aby měl povolení k zaměstnání a vízum za účelem zaměstnání. O vydání povolení k zaměstnání může zažádat buď přímo cizinec nebo jeho budoucí zaměstnavatel či zplnomocněný zástupce. Oba pouze na základě písemné plné moci cizince.

Povinností zaměstnavatele je vést evidenci všech cizinců, které zaměstnává nebo kteří jsou k němu z důvodu výkonu práce vysláni zahraničním zaměstnavatelem (Cizinci v České republice, 2006).

Pracovně právní vztahy zaměstnavatele a cizince se stejně jako u občanů ČR řídí především zákoníkem práce a předpisy s ním souvisejícími (Boušková, 2005e). I když jsou pracovní podmínky dány zákoníkem práce, ne vždy se dodržují. Pokud má cizinec strach, že by mohl zaměstnání ztratit, je ochotný přijmout i takové pracovní podmínky, které jsou v rozporu se zákoníkem práce.

Aby byla pracovní smlouva platná, musí podle zákoníku práce obsahovat druh práce, kterou má zaměstnanec pro zaměstnavatele vykonávat, místo nebo místa výkonu práce, ve kterých má být práce vykonávána a den nástupu do práce. Zaměstnavatel je povinen uzavřít pracovní smlouvu písemně a jedno vyhotovení pracovní smlouvy musí vydat zaměstnanci. Pracovní poměr vzniká dnem, který je zapsán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce (Zákoník práce, 2007).

Platnost povolení zaniká, pokud uplyne doba, na kterou bylo vydáno, uplyne doba povolení k pobytu či zanikne oprávnění k pobytu z jiných důvodů. Povolení k zaměstnání může být odňati v případě, že cizinec nevykonává zaměstnání, na které bylo povolení vydáno nebo pokud bylo vydáno na základě nepravdivých údajů (Boušková, 2005a).

Cizinec se dopouští přestupku, jestliže vykonává zaměstnání bez povolení k zaměstnání (pokud je povolení třeba) nebo vykonává práci, která je s tímto povolením v rozporu. Za tento přestupek mu může být udělena pokuta do výše 10000 Kč (Boušková, 2005d). Nelegální pobyt a práce „na černo“ je závažným problémem. Procedura získání pobytu či pracovního povolení, není vždy pro cizince bez problému. Pokud si představíme sebe v postavení cizince, který má rodinu a potřebuje peníze alespoň na pokrytí nákladů na uspokojení základních potřeb a vyřízení jeho povolení k zaměstnání trvá delší dobu, není se čemu divit, že se snaží získat prostředky i nelegální cestou. Ovšem nesmíme opomenout ani zaměstnavatele: pokud nelegálně zaměstná cizince, aniž to příslušný úřad odhalí, je to pro něj levnější.

1.4. Sociální dávky

1.4.1. Dávky státní sociální podpory

Občané EU, kteří pracují v některém členském státě EU, mohou uplatňovat nároky na tzv. rodinné dávky (např. přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek, některé dávky péstounské péče, pohřebné). Mezi dávky státní sociální podpory patří také dávky v nemoci a mateřství, podpora v nezaměstnanosti, dávky při pracovních úrazech či nemocech z povolání, dávky v invaliditě, starobní důchody a důchody pro pozůstalé. Cizinci ze zemí EU pracující v ČR mají právo na stejné sociální a daňové výhody jako občané této země. Mohou tedy žádat prakticky o všechny dávky státní sociální podpory jako naši občané.

Občané třetích zemí mají nárok na stejné dávky státní sociální podpory, pokud v některém členském státě legálně bydlí nebo pokud splňují podmínku trvalého pobytu na území ČR. K trvalému pobytu musejí být přihlášeny i osoby společně posuzované (Frištenská, Dluhošová, 2004).

1.4.2. Dávky sociální péče

Na dávky sociální péče mají nárok občané, kteří mají na území ČR trvalý pobyt, občané EU a jejich rodinní příslušníci mají nárok na dávky v případě, že jsou na území ČR hlášeni k pobytu delšímu než 3 měsíce. Nárok na tyto dávky mají také osoby, požívající doplňkové ochrany na území ČR (zákon o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb.).

Dávky sociální péče mohou být přiznány pouze po splnění podmínek, které jsou vyžadovány od příjemců dávek s českým občanstvím.

Občané třetích zemí mají nárok na dávky sociální péče stejně jako občané EU pouze po splnění podmínky trvalého pobytu (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Pokud požádá cizinec, který zde pobývá bez trvalého pobytu, o poskytnutí dávky sociální péče, příslušný orgán posuzuje, zda se tato osoba nestala neodůvodnitelnou zátěží systému sociální péče. Za neodůvodnitelnou zátěž systému se nepovažuje např. osoba, která je účastna nemocenského pojištění, osoba samostatně výdělečně činná, účastna důchodového pojištění, osoba, která před zahájením řízení o

dávce byla v ČR výdělečně činná a v období 10 let před zahájením řízení byla alespoň po dobu 5 let účastna nemocenského pojištění a z toho nejméně po dobu 1 roku bezprostředně před zahájením řízení. Pokud cizinec nesplňuje tyto podmínky, hodnotí se skutečnosti na území ČR jako je délka pobytu, doba zaměstnání (popř. samostatné výdělečné činnosti), doba soustavné přípravy na budoucí povolání a možnost pracovního uplatnění (zákon o sociálním zabezpečení č. 100/1988 Sb.)

1.5. Sociální zabezpečení

Právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, při nezpůsobilosti k práci či při ztrátě živitele mají všichni občané. V hmotné nouzi má každý právo na pomoc, jež je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek (Listina základních práv a svobod).

Součástí pojistného na sociální zabezpečení je důchodové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Protože zaměstnanci mají být pojištěni ve státě, kde vykonávají svou práci jsou plátcí pojistného na sociální zabezpečení všichni, kdo mají v ČR uzavřen pracovně právní vztah (Frištsenská, Dluhošová, 2004).

Výše sazeb pojistného na sociální zabezpečení činí u zaměstnanců 8% z vyměřovacího základu. Z toho je 6,5% na důchodové pojištění, 0,4% na státní politiku zaměstnanosti a 1,1% na nemocenské pojištění. U osob samostatně výdělečně činných je tato sazba 29,6% z měsíčního vyměřovacího základu. Z toho je 28% na důchodové pojištění, 4,4% na nemocenské pojištění a 1,6% na státní politiku zaměstnanosti (Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti 589/1998 Sb.).

1.5.1. Důchodové pojištění, důchodové připojištění

Podle zákona o **důchodovém pojištění** číslo 155/1995 Sb. jsou takto pojištěným osobám poskytovány v životních situacích jako je stáří, invalidita či úmrtí živitele vypláceny dávky důchodového zabezpečení. Účastníky pojištění jsou cizinci v pracovním poměru k zaměstnavateli se sídlem firmy v ČR, osoby samostatně

výdělečně činné a studenti vyšších odborných škol a vysokých škol. Nárok na důchod tedy není podmíněn ani občanstvím, ani trvalým pobytem.

Za zaměstnance je zaměstnavatel povinen odvádět i platit pojistné. Zaměstnanci je pojistné sráženo z hrubé mzdy. Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinné odvádět pojistné samy na účet místně příslušné okresní správě sociálního zabezpečení (Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti č. 589/1998 Sb.).

Nárok na důchod vzniká občanovi v každé zemi, kde byl pojištěn alespoň po dobu jednoho roku. Tato pojistná období z různých zemí se mohou sčítat (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Účast na důchodovém pojištění je povinná a dobrovolná. K důchodovému pojištění lze ještě zprostředkovat penzijní připojištění. Dobrovolně účastní pojištění jsou lidé starší 18 let, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce (pokud jim nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci), osoby, které se soustavě připravují na budoucí povolání studiem na střední či vysoké škole v ČR, osoby ve výkonu dobrovolnické služby na základě smlouvy s vysílající organizací a osoby starší 18 let, které si podaly přihlášku k účasti na důchodovém pojištění (Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.).

Nárok na důchod vzniká v okamžiku, kdy plátcе pojistného dosáhl důchodového věku a potřebné doby pojištění. V případě potřeby se důchod vyplácí i do zahraničí. Žádost o starobní důchod si zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná podává na okresní správě sociálního zabezpečení (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Pokud pojištěnec zemře a splnil potřebnou dobu pojištění nebo byl poživatелеm starobního důchodu, plného či částečného invalidního důchodu, mají pozůstalí (vdova/vdovec, sirotci) nárok na výplatu vdovského, vdoveckého nebo sirotčého důchodu. Nárok na vdovský či vdovecký důchod je po dobu jednoho roku od úmrtí partnera. V případě, že žadatel pečuje o nezaopatřené dítě do věku 26 let, nárok na výplatu důchodu přetrvává i po jednom roce. Nárok na tento důchod zaniká uzavřením nového manželství. (Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.)

Důchodově připojistit se může osoba starší 18 let, která má trvalý pobyt na území ČR. Podmínka trvalého pobytu nemusí být splněna v případě, že osoba starší 18 let má bydliště na území jiného členského státu EU a je účastna důchodového pojištění či pobírá důchod z českého důchodového pojištění a nebo pokud je v ČR účastna veřejného zdravotního pojištění.

Penzijní připojištění je dobrovolné a vzniká na základě smlouvy mezi fyzickou osobou a penzijním fondem. Nejnižší možná částka příspěvku účastníka činí 100 Kč, nejvyšší není omezena. Podle výše částky příspěvku účastníka se odvíjí i výše státního příspěvku (Zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změně některých zákonů souvisejících s jeho zavedením č. 42/1992 Sb.).

1.5.2. Nemocenské pojištění

System nemocenského pojištění je povinný pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné mohou být účastny dobrovolně. V případě krátkodobé sociální události (př. nemoc) zabezpečuje plátce dávky nemocenského pojištění. V nemocenském pojištění se nerozlišuje, zda jde o cizince či občana ČR. Pojištěny jsou všechny osoby, které pracují v ČR pro zaměstnavatele, jehož sídlo firmy se nachází na našem území nebo na území státu EU, popřípadě na území státu, se kterým ČR uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení.

Ze systému se zaměstnancům poskytují dávky nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžité pomoci v mateřství. Žádost o dávku podávají u svého zaměstnavatele. Osobě samostatně výdělečně činné se poskytuje pouze nemocenská a peněžité pomoci v mateřství. Žádost o dávku podávají u příslušné okresní správy sociálního zabezpečení (Nemocenské pojištění, 2005).

Zaměstnanci mají nárok na *nemocenské dávky*, pokud jsou uznáni dočasně neschopni k práci nebo jim je nařízena karanténa. V době vzniku pracovní neschopnosti či karantény musejí být účastni nemocenského pojištění. Nárok na nemocenské mají i lidé v ochranné lhůtě, která činí 42 dnů (pracovní neschopnost či karanténa vznikla po skončení nemocenského pojištění, ale ještě v době, kdy má bývalý pojištěnec zachovány nároky ze zaniklého nemocenského pojištění). Na nemocenskou vzniká nárok například

i v době pobírání peněžité pomoci v mateřství nebo podpory při ošetřování člena rodiny. Dávky nemocenské se vyplácejí do ciziny pouze výjimečně na povolení Ministerstva práce a sociálních věcí (Zákon o nemocenském pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb.).

Nárok na nemocenskou mají osoby samostatně výdělečně činné v době pracovní neschopnosti nebo karantény jen v případě, že při ní nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a mají zaplacené pojistné na nemocenské pojištění, kterého jsou účastny alespoň po dobu 3 měsíců před dnem vzniklé pracovní neschopnosti či karantény.

Nemocenské se poskytuje maximálně po dobu 1 roku. Do tohoto období mohou být také započteny předchozí pracovní neschopnosti pro nemoc či pracovní úraz (Nemocenské pojištění, 2005).

Na *peněžitou pomoc v těhotenství a mateřství* mají nárok ženy (zaměstnankyně), které jsou účastny nemocenského pojištění, jsou v trvání ochranné lhůty, byly účastny pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před porodem a nebo ženy při pobírání nemocenské až do začátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu (Vyhláška o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění č. 143/1965 Sb.)

Osoby samostatně výdělečně činné mají nárok na peněžitou pomoc v těhotenství a mateřství po zaplacení pojistného, v období jednoho roku před porodem byly účastny alespoň 180 dnů na nemocenském pojištění a osobně nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost.

Peněžítá pomoc v mateřství je poskytována po dobu 28 týdnů. Pokud je žena svobodná, rozvedená, ovdovělá či jinak osamělá nebo porodila dvě a více dětí najednou a stará se alespoň o dvě z nich, poskytuje se dávka po dobu 37 týdnů. Po dobu 22 týdnů se poskytuje zaměstnankyni či zaměstnanci v případě, že převzali dítě do trvalé péče do 7 let jeho věku, jehož matka zemřela, či jim bylo svěřeno rozhodnutím příslušného orgánu a po dobu 31 týdnů při převzetí dítěte do 8 měsíců jeho věku. Po dobu 31 týdnů se poskytuje také manželovi při převzetí dítěte v případě, že jeho žena nemůže nebo nesmí o dítě pečovat a sama peněžitou pomoc v mateřství nepobírá.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje těhotným ženám do nástupu na mateřskou dovolenou a matkám po ukončení mateřské dovolené do konce 9 měsíce po porodu v případě, že byly převedeny na jinou práci a z toho důvodu došlo k poklesu jejího výdělku bez jejího zavinění.

Nárok na *podporu při ošetřování člena rodiny* má osoba, která je v době vzniku potřeby ošetřování člena rodiny účastna nemocenského pojištění nebo je v ochranné lhůtě. Nárok mají zaměstnanci i v době, kdy pobírá nemocenskou nebo podporu při ošetřování člena rodiny.

Dávka je poskytována po dobu prvních 9 kalendářních dnů. Zaměstnanci, který má v péči dítě do skončení povinné školní docházky a je jinak osamělý, se poskytuje prvních 16 dnů (Nemocenské pojištění, 2005).

1.6. Zdravotní pojištění

Podle cizineckého zákona musí být každý cizinec na území ČR zdravotně pojištěn po celou dobu svého pobytu. Pokud by cizinec při vstupu na území ČR nebyl pojištěn, nemusí mu být vstup povolen. Při pobytu v ČR bez náležitého pojištění dochází k porušení právních předpisů a hrozí postih za přestupek

Zdravotně pojištěny jsou všechny osoby, které mají v ČR uzavřen pracovně právní vztah, i když nemá v ČR trvalý pobyt. Ti, kdo v ČR nejsou zaměstnaní, si musí zajistit smluvní zdravotní pojištění. To lze uzavřít pouze u Všeobecné zdravotní pojišťovny, a to pouze u osob mladších 70 let. Předpokladem je vstupní prohlídka ve zdravotnickém zařízení určeném pojišťovnou. Smlouva se uzavírá na období 6 – 12 měsíců a výše pojistného (je hrazeno předem) závisí na věku, pohlaví žadatele a na stanovených smluvních podmínkách. Smluvní pojištění může být krátkodobé či dlouhodobé, které mohou uzavřít osoby s vízem nad 90 dní (Frištenská, Dluhošová, 2004). Jestliže je pojištěnec dlouhodobě v cizině (minimálně 6 měsíců), není povinen platit pojistné do systému veřejného zdravotního pojištění (Dobiášová, 2004, online).

Kteroukoli z devíti zdravotních pojišťoven si mohou vybrat osoby s trvalým pobytem na území ČR, cizinci s povolením k trvalému pobytu nebo lidé, kterým byl udělen azyl a mají zde trvalý pobyt. Dále jsou to osoby v pracovně právním vztahu, jejichž zaměstnavatel má sídlo firmy na území ČR. Tyto osoby zde nemusejí mít trvalý

pobyt. Zdravotní pojišťovnu si mohou vydrat i osoby požívající dočasné ochrany (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Všeobecná zdravotní pojišťovna nabízí cizincům zdravotní pojištění pro případ neodkladné a komplexní péče. Pojištěný cizinec má tak ve smluvních zdravotnických zařízeních zajištěnou úhradu za své ošetření. Výjimkou je úhrada stomatologických zákroků, které pojištěný cizinec zaplatí na místě a následně mu je pojišťovna uhradí. (Informace o zdravotním pojištění cizinců v České republice, 2003).

Pro orientaci ve zdravotnických zařízeních, existuje v ČR centrální informační systém s názvem Hlavní evidence léčby a prevence (zkratka H.E.L.P), který provozuje Lékařské informační centrum. Informační systém je určen pro cizince i pro občany ČR. Mohou zde získat potřebné informace pro navázání kontaktu se zdravotnickým zařízením nebo s lékařem. U daného lékaře je uveden i jazyk, který ovládá. Tyto informace jsou vydávány v knižní podobě, ve formě CD ROM nebo jsou dostupné např. na internetových stránkách Lékařského informačního centra (Informace o zdravotním pojištění cizinců v České republice, 2003).

Ovšem ne vždy jsou lékaři ochotni přijmout do své evidence občany jiné národnosti. To by se však stávat nemělo. Je potřeba, aby se i na tuto stránku života cizince zaměřila státní politika.

1.6.1. Platba zdravotního pojištění

Pojištěné osoby jsou povinny pojistné platit pravidelně. U smluvního pojištění si pojištěnci musí pojistné platit sami. V případě Veřejného zdravotního pojištění se na platbě podílí pojištěnec, zaměstnavatel a v některých případech i stát. Celkové zdravotní pojištění u zaměstnavatele činí 13,5% z výše vyplacené mzdy. Zaměstnanec hradí 4,5% z celé částky pojistného a 9% hradí zaměstnavatel. Příslušná částka se odečítá ze mzdy a zasílá se příslušné pojišťovně. Při nástupu do zaměstnaneckého poměru, musí zaměstnavatel tuto skutečnost sdělit příslušné zdravotní pojišťovně do 8 dnů.

Zdravotní péči hradí stát cizincům, kteří nejsou pojištěni, v případech, kdy se jedná např. o žadatele o azyl v souvislosti s úrazem, nemocí či narozením dítěte nebo pokud se jedná o cizince ve výkonu trestu s neodkladnou péčí nebo o cizince s platným vízem za účelem ochrany či za účelem strpení (Dobiášová, 2004).

Osoba samostatně výdělečně činná si pojistné hradí sama. Tato osoba je povinna při změně zdravotní pojišťovny předložit nové zdravotní pojišťovně doklad o výši záloh na pojistné. Je povinna zdravotní pojišťovně do 8 dnů ohlásit skutečnost zahájení nebo ukončení samostatné výdělečné činnosti. Pokud by nedošlo k včasné a řádné platbě pojistného, může pojišťovna vyměřit penále (Dobiášová, 2004).

1.6.2. Pojištění dítěte narozeného v ČR

Pokud se rodičům s povolením k trvalému pobytu na území ČR narodí dítě, musí podat na cizineckou policii žádost o povolení k trvalému pobytu pro dítě. Tuto žádost jsou povinni podat nejpozději do 60 dnů od narození dítěte. Pobyt dítěte je od narození považován za trvalý. Tím dítě splňuje podmínky účasti na veřejném zdravotním pojištění a pojistné za dítě hradí stát. Pojišťovna plně hradí péči o dítě v porodnici.

Pokud se rodičům pobývajícím na území ČR přechodně (vízum k pobytu nad 90 dní) narodí dítě, jsou povinni nejpozději do 60 dnů od jeho narození podat žádost na cizineckou policii o stejný druh víza pro dítě jako mají sami. Pobyt dítěte je považován za přechodný a je tedy potřeba uzavřít pro dítě smluvní pojištění u Všeobecné zdravotní pojišťovny. Pojišťovna náklady na péči o dítě v porodnici nehradí a rodiče je musejí zaplatit sami (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Jestliže se rodičům pobývajícím na území ČR přechodně na základě krátkodobého víza nebo bez víza narodí dítě, se kterým vycestují do 60 dnů od jeho narození, je jeho pobyt zde považován za přechodný. Je potřeba pro dítě sjednat smluvní pojištění u Všeobecné zdravotní pojišťovny. Náklady na péči o dítě v porodnici pojišťovna nehradí (Dobiášová, 2004).

V případě, že se rodičům narodí postižené dítě, mohou do 60 dnů od jeho narození podat žádost o povolení k trvalému pobytu z humanitárních důvodů. Při kladném vyřízení žádosti je pobyt dítěte považován za trvalý od jeho narození a zdravotní péče je hrazena pojišťovnou v plné výši (Frištenská, Dluhošová, 2004).

1.6.3. Práva a povinnosti při čerpání zdravotní péče

K právům cizinců, kteří jsou účastníky systému veřejného zdravotního pojištění, patří právo na výběr zdravotní pojišťovny, lékaře a zdravotnického zařízení (musí být ve smluvním vztahu k příslušné pojišťovně), právo na zdravotní péči bez přímé úhrady (mimo výkony, na které se zdravotní pojištění nevztahuje). Další právem je právo na výdej léčivých přípravků bez přímé úhrady a právo na podání stížnosti v případě, že klient pochybuje o tom, zda mu byla péče poskytnuta náležitým způsobem.

Mezi povinnostmi, které vznikají pojištěnci v souvislosti s veřejným zdravotním pojištěním, patří povinnost klienta spolupracovat při léčbě, v případě potřeby se podrobit preventivním opatřením, jednat tak, aby nedocházelo k vědomému poškození vlastního zdraví, včas a řádně hradit pojistné, plnit oznamovací povinnost vůči pojišťovně a při poskytování zdravotní péče se prokazovat průkazem pojištěnce (Dobiášová, 2004).

Na základě dlouhodobého smluvního pojištění mají pojištěnci právo na zdravotní péči (v rozsahu stanoveném pojistnou smlouvou), na úhradu zdravotní péče do výše 1 000 000 Kč, na informace poskytnuté pojišťovnou, právo podílet se na kontrole poskytnuté zdravotní péče a právo na vrácení části nákladů vynaložených na vstupní lékařskou prohlídku pro potřeby uzavření pojištění (po uzavření smlouvy).

K povinnostem pojištěnců dlouhodobého smluvního pojištění patří povinnost včas a pravidelně uvádět údaje, které se týkají daného pojištění, a podrobit se preventivním prohlídkám, hygienickým a protiepidemickým opatřením stanoveným orgány ochrany veřejného zdraví (Dobiášová, 2004).

1.7. Zdravotní péče

Veřejné zdravotní pojištění hradí lékařskou službu a zdravotní péči ve stejném rozsahu jak pro občana ČR, tak i pro cizince.

Smluvní zdravotní pojištění krátkodobé hradí pouze nezbytně nutnou a neodkladnou zdravotní péči. Toto pojištění je spíše vhodné pro turistický pobyt. Dlouhodobé smluvní zdravotní pojištění hradí péči v rozsahu stanoveném pojistnou

smlouvou. Toto pojištění hradí poskytnutou zdravotní péčí do výše 1 milionu korun (Frištenská, Dluhošová, 2004).

Povinností zdravotnického zařízení je poskytnutí akutní, neodkladné péče. Jestliže se nejedná o akutní stav, musí občan vyhledat zdravotnické zařízení, se kterým má jeho pojišťovna uzavřenou smlouvu.

Jestliže zdravotnické zařízení vyžaduje od občana přímou platbu za ošetření, na kterou se vztahuje jeho pojištění, má právo platbu odmítnout nebo může částku zaplatit a vyžádat si doklad o jejím zaplacení a zdravotní pojišťovna klientovi platbu následně proplatí (Dobiášová, 2004).

1.8. Vzdělání

Studiem se podle zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR rozumí vzdělání na základní škole, střední škole, na konzervatoři, vyšší odborné škole nebo na vysoké škole. Studiem se také rozumí účast na jazykové a odborné přípravě ke studiu, konzultace, výměnné studijní pobyty a odborná praxe zaměřená na získání odborných i praktických zkušeností.

Právo každého na vzdělání je zakotveno v Listině základních práv a svobod, kde je psáno, že právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách mají všichni občané. Podle schopností občana a možností společnosti mají toto právo i na vysokých školách.

Taktéž např. Úmluva o právech dítěte praví, že státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zavádějí bezplatné a povinné základní vzdělání pro všechny, podporují rozvoj středního vzdělání, činí je dostupným a bezplatným pro všechny děti, popřípadě poskytují finanční podporu, vysokoškolské vzdělání zpřístupňují všemi vhodnými prostředky pro všechny a všem dětem zpřístupňují informace a poradenskou službu v oblasti vzdělání a přípravy k povolání.

V této oblasti mají cizinci EU stejná práva a povinnosti jako občané ČR (Cizinci v České republice, 2006). Cizinci z tzv. třetích zemí mohou navštěvovat české školy, jen pokud prokáží řediteli školy, že jsou oprávněni pobývat na území ČR. Vyučování probíhá ve většině škol v českém jazyce. Na základě souhlasu MŠ může probíhat výuka i v jiném jazyce. Pro občany EU jsou školy povinny konat přípravné kurzy českého

jazyka (Filipová, 2005c). Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a Listina základních práv a svobod uvádějí, že národnostní menšiny mají nárok na výuku ve vlastním jazyce.

1.8.1. Předškolní zařízení

Předškolním zařízením jsou jesle pro děti do 3 let a mateřské školy pro děti od 3 do 7 let. Umístění dítěte do předškolního zařízení je dobrovolné, bez státních příspěvků. Pobyt dítěte tak musí plně hradit rodiče. Do předškolního zařízení může rodič přihlásit dítě v době zápisu (většinou na jaře) před zahájením školního roku. V některých zařízeních jsou delší čekací lhůty, proto je lepší se v daném zařízení informovat dříve (Bobysudová, Pikalová Hernandezová, 2004).

Některé mateřské školy jsou již zaměřeny i na výuku cizích jazyků, zpěv, sport či výtvarnou výchovu (Filipová, 2005a)

1.8.2. Základní školy

Povinná školní docházka trvá 9 let. Na základních školách, speciálních školách a ve školách při plnění ústavní a ochranné výchovy je poskytována bezplatně. Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k povinné školní docházce. Výběr školy závisí na zákonném zástupci, avšak podle zákona jsou pro základní školy vymezeny spádové obvody, do kterých mají zajištěn přednostní vstup děti s trvalým bydlištěm ve spádové obvodu.

Školní docházku zahajuje dítě ve věku šesti let, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé. Jestliže chtějí rodiče zažádat o odložení povinné školní docházky, musí podat žádost k řediteli školy, který na základě odborného posouzení lékaře, pracovníků speciálních pedagogických center či pedagogicko-psychologické poradny rozhodne o odložení či nastoupení povinné školní docházky (Filipová, 2005d).

S výukou cizích jazyků se začíná v 4. třídě, kdy si děti mohou zvolit výuku jednoho jazyka, který nabízí škola, a od 7. třídy si mohou v rámci volitelného předmětu zvolit výuku druhého jazyka. V jazykových školách a ve školách s rozšířenou výukou jazyka se s výukou cizího jazyka začíná dříve. Vyučují se zde dva i více jazyků najednou.

Některé školní pomůcky a učebnice se všem dětem bez rozdílu poskytují zdarma. Školní rok se dělí na období vyučování a prázdnin. Školní vyučování je rozděleno do dvou pololetí, na jehož konci dostává dítě zhodnocení (vysvědčení). Pokud je dítě na konci roku ohodnoceno nedostatečně, musí složit opravnou zkoušku, aby mohl postoupit do dalšího ročníku. V opačném případě ročník opakuje (Filipová, 2005d).

1.8.3. Střední školy

Studium na střední škole může dítě začít až po ukončení povinné školní docházky. Vzdělání je bezplatné, pokud je student schopný studovat v českém jazyce. Cizinec musí řediteli školy předložit doklad o oprávněnosti pobytu na území ČR (Frištenská, Dluhošová, 2004)

Záleží pouze na uchazeči, zda si zvolí školu státní či soukromou, školu zaměřenou na profesní přípravu (střední odborná škola, střední odborné učiliště, odborné učiliště) či školu připravující na vysokou školu (gymnázium), školu s rozšířenou výukou jazyků, konzervatoř atd. V případě, že je student schopen studovat v českém jazyce, je mu vzdělání poskytnuto bezplatně (Filipová, 2003).

Pokud student projeví zájem o studium na střední škole, musí vyplnit předepsaný tiskopis, který musí odevzdat řediteli základní školy do 20. února, a ten ho předá příslušné škole do 15. března. V případě, že dítě nestuduje na základní škole, musí si přihlášku podat samo.

K přihlášce na střední školu je třeba doložit lékařský posudek o zdravotní způsobilosti, rozhodnutí o zdravotním znevýhodnění (jen pokud je osobou zdravotně znevýhodněnou). Uchazeč, který je zdravotně znevýhodněn, musí mít posudek školského pedagogického zařízení o zdravotním postižení či znevýhodnění. Tento posudek obsahuje vyjádření o doporučení vhodného postupu při konání přijímací nebo talentové zkoušky. Pokud uchazeč dokončil povinnou školní docházku v zahraniční škole, doloží doklad o splnění povinné školní docházky a osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení vydaný zahraniční školou. Podle zákona o pobytu cizinců je cizinec povinen předložit doklad o oprávněnosti k pobytu.

Přijímací řízení má 2 kola. Pro 1. kolo přijímacího řízení lze podat přihlášku pouze na jednu školu. V případě, že není student přijat v 1. kole přijímacího řízení, může si podat přihlášku ke 2. kolu přijímacího řízení na střední školu, která nemá naplněn stav žáků. Jestliže ani v tomto kole není student přijat, může si podat přihlášku na střední školu, která ani v 1. ani v 2. kole nenaplnila předpokládaný stav.

O konání či nekonání přijímacích zkoušek rozhoduje ředitel školy. Ten zasílá i pozvánku na přijímací řízení, a to nejdéle do 14 dnů před konáním zkoušky. Cizincům, kteří získali základní vzdělání na zahraniční škole, se na žádost promíjí zkouška z českého jazyka. Znalost češtiny se ověřuje pohovorem. Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí se zasílá do 7 dnů od konání přijímací zkoušky. V případě neúspěchu se může uchazeč do 8 dnů po doručení rozhodnutí odvolat k řediteli školy (Filipová, 2003).

1.8.4. Vyšší odborné školy

Vzdělání na vyšší odborné škole se řadí k neuniverzitnímu vzdělání, které prohlubuje dosažené vzdělání a zároveň připravuje studenty pro kvalifikovaný výkon náročných činností. Studium může probíhat buď prezenční formou, která trvá 3 roky, nebo dálkovou formou, která trvá nejvíce 4 roky. Školy mohou být státní, soukromé nebo církevní a zpravidla se na nich platí školné, o jehož výši rozhoduje ředitel školy. Na vyšších odborných školách se zpravidla platí školné, o jehož o výši rozhoduje ředitel školy. Toto školné je stejné pro cizince i pro občany ČR.

Pro účely zákona o státní sociální podpoře je student během studia považován za žáka střední školy a má tedy nárok na dávky státní sociální podpory, avšak jen v případě splnění trvalého pobytu na území ČR (se spoluposuzovanými osobami) nebo pokud jde o uznalého azylanta (Hevertová, 2005).

Podmínkou ke studiu na vyšší odborné škole je středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Ředitel školy může stanovit přijímací řízení na základě přijímací zkoušky či bez ní. Po přijímacích zkouškách, které se konají většinou ve druhé polovině června, zasílá ředitel do 7 dnů rozhodnutí o přijetí či nepřijetí. Pokud se přijímací zkoušky nekonají, zasílá ředitel do 7 dnů od rozhodnutí vyrozumění o přijetí či nepřijetí. Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat a to nejpozději do 30 dnů po obdržení rozhodnutí.

Studium je zakončeno absolutoriem, po jehož úspěšném vykonání má student právo užívat označení diplomovaný specialista (Dis). Absolutorium se skládá z absolventské práce a její obhajoby, zkoušky z odborných předmětů a cizího jazyka. Do 7 dnů po úspěšném vykonání absolutoria vydává škola studentovi vysvědčení o absolutoriu a následně diplom o absolvování vyšší odborné školy. Jestliže student neobhájil absolventskou práci nebo neprospěl z některé zkoušky, má právo na opravnou zkoušku nebo obhajobu práce do 6 měsíců od řádného termínu absolutoria. Tuto opravnou zkoušku může student konat nejvíce dvakrát (Hevertová, 2005).

1.8.5. Vysoká škola

Vysoké školy jsou veřejné, soukromé a státní (policejní, vojenská). Na veřejné a státní vysoké škole studují cizinci za stejných podmínek jako občané ČR - tedy bezplatně. Pokud chce cizinec studovat v jiném než českém jazyce, musí si své studium uhradit.

Vysoké školy nabízí 3 úrovně studia: bakalářské, magisterské a doktorandské. Student si může zvolit formu studia. Buď prezenční studium, při kterém student dochází do školy podle zvolených předmětů, nebo distanční (dálkové) studium, kdy student dochází do školy několikrát do měsíce a nebo kombinované studium (kombinace předchozích dvou forem).

Podmínkou přijetí ke studiu na vysoké škole je zakončení středoškolského vzdělání maturitou. Podmínkou k přijetí na navazující magisterské studium je řádné zakončení bakalářského studijního programu (Filipová, 2005b).

K přijímacímu řízení jsou studenti zváni na základě včasného podání písemné přihlášky na příslušnou vysokou školu. Přijímací řízení probíhá v termínu, který si stanoví škola sama. Po skončení přijímacího řízení do 15 dnů zveřejňuje škola výsledky a do 30 dnů je dodáno uchazeči písemně. Proti tomuto rozhodnutí se uchazeč může odvolat do 30 dnů. Má také právo nahlédnout do svých materiálů, které rozhodují o přijetí ke studiu.

Akademický rok má zimní a letní semestr. Jednotlivé předměty mají daný počet kreditů, které student získává při úspěšném vykonání zkoušky nebo zápočtu. Za celý akademický rok musí student získat stanovený počet kreditů, aby mohl postoupit do

dalšího ročníku. Během studia má student nárok na jeho přerušení. V této době přestává být studentem.

Studium je zakončeno vykonáním státní zkoušky, po níž student získává vysokoškolský diplom a vysvědčení o státní zkoušce (Filipová, 2005b).

1.9. Sociální práce s imigranty

Pro práci s uprchlíky a imigranty musejí mít sociální pracovníci speciální znalosti a dovednosti. Je potřeba, aby u svých klientů znali nejen zvyky, tradice a hodnoty, ale i politickou, sociální a ekonomickou situaci zemí, ze kterých pocházejí. Jak uvádí Dvořáková (2005a), musí k jejich dovednostem patřit i schopnost vést počáteční rozhovor společně s překladatelem, umět povzbudit klienta při řešení jeho problémů, využít jeho znalostí, vzdělání a pracovních dovedností k získání zaměstnání, rekvalifikace nebo dalšího vzdělání. Dále by měl být schopen vytvořit pro uspokojení klientových potřeb síť sociálních i profesionálních kontaktů, rozeznat projevy posttraumatické stresové poruchy. V neposlední řadě musí být schopen bojovat proti diskriminaci a xenofobii (Hendriks, 1994).

Úkolem sociálního pracovníka je nejen zařizovat, ale je důležité se zabývat i celkovou situací klienta, jeho okolím a prostředím, ve kterém se pohybuje. Musí být připraven a umět svým klientům naslouchat. Může se stát, že je to to jediné, co mu může nabídnout, protože nemusí být schopen najít slova útěchy pro hrůzy, které prožil.

Dříve než sociální pracovník začne pracovat s cizími kulturami, měl by si uvědomit své vlastní hodnoty, normy a předsudky (Hendriks, 1994).

1.9.1. Individuální rozhovor, poskytování informací a praktické pomoci

Úkolem rozhovoru je výměna informací a analýza klientových potřeb. Měl by být prováděn v příjemném prostředí a jeho délka by neměla přesáhnout jednu hodinu. Vedení rozhovoru by mělo probíhat v časové rovině minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Zaměřen by měl být na oblast jazykových zkušeností, vzdělání, zaměstnání, praktických znalostí, zájmů, sociálních kontaktů, osobní a rodinné situace (Dvořáková, 2005b).

Cizinci vstupující na naše území mají většinou o ČR jen malé znalosti. Je potřeba jim poskytovat informace např. z oblasti zaměstnání či zdravotní péče a dalších základní informace o nové zemi. Všechny takovéto nově nabyté vědomosti jsou důležité pro jeho lepší orientaci v českém systému.

Informace se musí poskytovat jasně, aby nevzbuzovaly falešné naděje. Sociální pracovník má vědět, v čem může klientovi pomoci, nesmí mu dávat nespílitelné sliby. I když je úkolem pracovníka pomáhat, musí k jeho schopnostem patřit i umění odmítnout, zvláště v situaci, kdy si klient chce něco vynutit.

Může se stát, že lidé, kteří prožili negativní zážitky, jsou neustále ve stěhu a nejsou schopni se uvolnit. Špatně spí, jsou unaveni, a v důsledku toho jsou podrážděni. Výsledkem takového stavu mohou být nehody s okolím. Je třeba s ním promluvit a vysvětlit mu příčiny těchto jeho problémů (Hendriks, 1994).

1.9.2. Sociální práce s klientem trpícím posttraumatickou stresovou poruchou

Lidé, kteří jsou nuceni opustit svou zemi, mohou mít tak silné negativní zážitky či zkušenosti, které jim mohou způsobit posttraumatickou stresovou poruchu. Jedná se o soubor příznaků, které vznikají po náhlých otřesných událostech, jež omezují osobní integritu či život jedince. Člověk je prožil buď sám, nebo byl jejich bezprostředním svědkem. Týká většinou jedinců oslabených dlouhodobým psychickým vypětím, vleklou nemocí, fyzickým vyčerpáním, jedinců vyššího věku nebo těch, kteří jsou vystaveni závažné změně v sociálních či interpersonálních vztazích.

Člověk se může k událostem vracet ve svých představách a snech, je úzkostný, nesoustředěný, má pocit viny nebo naopak se snaží vzpomínkám vyhnout, je otupělý, ztrácí zájem o lidi i o práci. Příznaky se mohou vyskytnout i dlouho po dané události a také mohou velmi dlouho přetrvávat (Matoušek, 2006).

Podmínkou pro práci s klientem trpícím touto poruchou je dobrá znalost a umění rozpoznat její projevy. Je zde důležitá i práce s psychologem.

Při práci je nutné vytvořit atmosféru důvěry a otevřenosti, aby klient mohl se sociálním pracovníkem hovořit otevřeně a bez obav o svých pocitech a problémech.

Může se stát, že klient nemusí rozumět svým reakcím. Proto je úkolem sociálního pracovníka u klienta identifikovat a vysvětlit mu symptomy posttraumatické

stresové poruchy či jeho jiné další reakce. Je potřeba mu vysvětlit, že toto chování je reakce na zátěžovou situaci. V případě posttraumatické stresové poruchy je důležité pracovat s celou rodinou (musí pochopit změnu chování klienta) a brát v úvahu i odlišné kulturní a rodinné zvyky a tradice, které by mohly bránit ve vyjádření pocitů a problémů (klient je může považovat za svou slabost). Sociální pracovník může klientovi „nastavit zrcadlo“, tím mu pomůže odhalit, co dané chování vyvolává. Spouštěcím mechanismem může být cokoli (vůně, chuť, zvuk, zrakové podněty, atd.). Nezbytná je zde spolupráce s psychologem, který pomůže klientovi posttraumatickou stresovou poruchu překonat (Dvořáková, 2006)

1.10. Integrace

Integrací se rozumí snaha o začleňování imigrantů do společnosti, ve které žijí. Jedná se o jev, který má aspekty politické, právní, ekonomické, kulturní, sociální, psychologické a náboženské (Integrace cizinců, 2005).

Integraci cizinců lze vymezit jako proces, v jehož průběhu dochází ke sjednocování obyvatelstva daného státu a přistěhovalých cizinců v jednu společnost. To vyžaduje přizpůsobení jak cizinců, tak i většinové společnosti, kde je potřeba vytvořit podmínky pro integraci cizinců (Aktualizovaná koncepce integrace cizinců, 2006).

Do ČR přichází stále více cizinců. V roce 2002 tvořili cizinci 1,8% obyvatel ČR, dnes se tento počet pohybuje kolo 2,5%. I přesto, že tento počet patří mezi nejnižší v rámci EU, imigranti stále více ovlivňují vývoj počtu obyvatel ČR. Do budoucna je třeba počítat s tím, že podíl cizinců na celkové populaci bude i na dále růst (Aktualizovaná koncepce integrace cizinců, 2006). V důsledku této migrace je důležité zaměřit se na integraci cizinců a na rozvoj vztahů mezi komunitami (Integrace cizinců, 2005).

K hlavním zájmům státu patří usnadnit integraci cizincům, kteří na území ČR pobývají či budou pobývat trvale, dlouhodobě (nejméně po dobu jednoho roku) nebo jim byl udělen azyl. Do této skupiny však nejsou zahrnuti státní občané členských států Evropské unie a žadatelé o azyl. Předpokládá se, že čím déle cizinec zde cizinec

pobývá, tím je více pravděpodobnější, že zde zůstane (Aktualizovaná koncepce integrace cizinců, 2006).

Prizpůsobení se nové zemi, novým podmínkám je podmíněno různými faktory. K nejdůležitějším patří zejména imigrační politika dané země a přístup jejích obyvatel k nově příchozím občanům. Samotná integrace je z velké míry ovlivněna i osobností samotných imigrantů. Rychlost integrace je podmíněna například i tím, zda cizinec přichází dobrovolně, má zde nějaké osobní kontakty nebo zda je bez finančních či materiálních prostředků (Drbohlav, 2001).

Vlastní integraci předchází proces adaptace. Jeho průběh může mít mnoho podob. Cizinci se mohou s majoritní společností dané země zžít bezproblémově, mohou být vytlačeni na okraj společnosti nebo může dojít k vytvoření separujících se etnických enkláv, které jsou následně majoritní populací odmítány.

Soužití etnických skupin jak s majoritní populací, tak mezi sebou vyjadřuje koncept „salátové mísy“. V ideálním případě by tento proces měl končit strukturální integrací, kde je mezi imigranty a majoritní společností rovnoprávnost. Zde si etnikum může uchovat své specifické rysy chování (Drbohlav, 2001).

V současné době ve světě existují **tři základní modely imigrační politiky**.

V *diskriminačním (vylučovacím) modelu* jsou imigranti začleněni do určité společenské sféry (např. trh práce), ale nemohou vstoupit do jiných oblastí (např. získání občanství, volební právo). Právní mechanismy znemožňují cizincům přístup do jiných oblastí života, což je socioekonomicky znevýhodňuje. Tento model praktikuje například Rakousko, Německo nebo Švýcarsko.

Asimilační model je zaměřen na rychlou a jednoduchou adaptaci cizinců do společnosti. Tento model je postaven na myšlence, že se imigrant vzdá svého mateřského jazyka, svých kulturních a sociálních rysů výměnou za rychlé získání občanství, práv a povinností majoritní populace. Nejblíže je tomuto modelu Francie.

Multikulturní model nepotlačuje odlišnost mezi cizinci a majoritní společností, ale naopak ji podporuje. Minorita i majorita má svůj jazyk, kulturu a sociální vztahy. Imigranti mají ve všech společenských sférách stejná práva jako občané dané země. Tento model používá například Švédsko, Kanada nebo Austrálie.

Ve většině zemí se nepoužívá pouze jeden z těchto modelů, avšak určitý model dominuje a jsou v něm užívány i aspekty pro modely ostatní (Drbohlav, 2001).

Výsledky integrace bývají většinou patrné až ve druhé, popřípadě ve třetí generaci imigrantů. Avšak v současné době se lidé více navracejí ke svým kořenům, přibližují si svou mateřskou kulturu (Drbohlav, 2001).

1.10.1. Zásady koncepce integrace cizinců

V souvislosti s integrací cizinců zpracovalo Ministerstvo vnitra v roce 1999 dva strategické dokumenty, které vláda přijala v roce 2000. Jde o Koncepci integrace cizinců na území ČR a Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR (Aktualizovaná koncepce integrace cizinců, 2006).

V návaznosti na Koncepci integrace cizinců vznikla Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců, která je založena na dvou skupinách opatření. Jádrem tvoří cílená specifická opatření, která jsou definována v návaznosti na vymezení hlavních faktorů ovlivňujících úspěch integračního procesu a která jsou vytvořena přímo za účelem regulace integračního procesu. Jejich účelem je eliminovat znevýhodnění plynoucí ze skutečnosti, že dotyčná osoba je cizincem (zpravidla neovládá jazyk země, hůře se orientuje ve společnosti a na trhu práce a nemá vybudované vazby s členy majoritní společnosti).

Druhou skupinu tvoří opatření a postupy, které zohledňují dopady přijímaných či existujících opatření na integraci cizinců při tvorbě a revizi jiných politik a právních úprav (tzv. mainstreaming). Tato opatření mohou být označena jako podpůrná opatření. Jde o opatření související s migrací (např. vydávání povolení k pobytu), a o opatření s migrací nesouvisející (např. přístup cizinců k veřejnému zdravotnímu pojištění). Obě tyto skupiny se vzájemně doplňují a jejich vhodným nastavením a provázáním lze docílit vytvoření příznivých podmínek pro úspěšný průběh integračního procesu.

Podmínkou pro úspěšné začlenění v dalších oblastech života společnosti je naplnění klíčových předpokladů integrace, kterými je znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost cizince, orientace cizince ve společnosti a jeho vztahy s členy majoritní společnosti (Aktualizovaná koncepce integrace cizinců, 2006).

Integrace je velmi složitý a obtížný proces, který však čeká všechny cizince, kteří se rozhodnou usadit v nové zemi. Mnoho cizinců vstupujících do ČR nemá dostatečné znalosti jazyka, a z toho důvodu je pro ně obtížné získat zaměstnání, popř. bydlení. Často cizinci nemají ani základní informace o českém systému, které by jim v něm usnadnily orientaci.

Myslím si, že politika daného státu by se měla co nejvíce zasazovat o překonání těchto „bariér“ a o usnadnění celého procesu integrace. Je však nutné říci, že integrovat se do xenofobií a diskriminující společnosti jako je ta naše česká, je velmi těžké. Česká společnost nerada přijímá něco co je pro ni nové a neznámé. Proto si myslím, že by se měla zavést např. multikulturní výchova nejen na základních a středních školách, ale měla by být zaměřena na celou majoritní společnost. Cílem by mělo být vytvoření takové společnosti, která by bez předsudků, strachu či zášti přijala všechny světové národnosti, rasy či náboženství.

2. Cíle práce, hypotézy

2.1. Cíle práce

Cíl 1: Zjistit úroveň znalostí imigrantů o právu pracovním a s ním souvisejících předpisů
– zdravotním pojištěním, dávkami sociálního zabezpečení.

Cíl 2: Zjistit informovanost veřejnosti o právním postavení cizinců žijících na území ČR

2.2. Hypotézy

2.2.1. Hypotézy vztahující se k prvnímu cíli

H1 : Více než polovina dotázaných imigrantů zná svá práva.

H2 : Více než polovina dotázaných imigrantů ví, na koho se v případě řešení problému obrátit.

2.2.2. Hypotézy vztahující se k druhému cíli

H1 : Více než polovina dotázaných respondentů nezná práva cizinců žijících na území ČR

H2 : Více než polovina dotázaných respondentů zná organizace poskytující pomoc cizincům žijících na území ČR

3. Metodika

3.1. Použitá metoda sběru dat

Pro získání potřebných údajů jsem zvolila kvantitativní výzkum. Byla použita metoda dotazování formou dotazníkové techniky. Použity byly anonymní dotazníky (příloha 1 a příloha 2) pro imigranty a veřejnost.

Dotazník (1) určený imigrantům se skládal z 23 otázek. Z počátku jsou otázky jsou identifikační a postupně se zaměřují na danou problematiku.

Dotazník (2) určený pro veřejnost obsahuje 18 otázek. První část dotazníku je zaměřena na získání identifikačních údajů, druhá část se týká práv imigrantů a organizací pro pomoc cizincům.

Otázky byly formulovány jako otevřené, polootevřené a uzavřené. U otevřených a polootevřených otázek měli respondenti vyhrazené místo pro možnost doplnění své odpovědi. U uzavřených otázek byly nabídnuty možné odpovědi.

3.2. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum zaměřený na imigranty byl proveden v institucích zaměřených na pomoc cizincům v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Plzni, Praze. Celkem bylo rozesláno 120 dotazníků. Z tohoto počtu se jich vrátilo pouze 59. Návratnost dotazníků byla 49%. Výzkumný soubor tedy tvořilo 59 respondentů. Tyto dotazníky byly vyhodnoceny a procentuelně zpracovány do grafů.

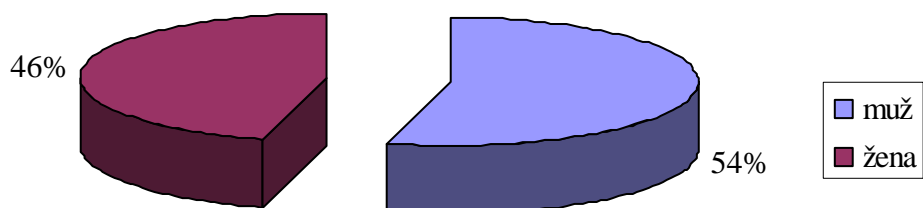
Výzkum zaměřený na veřejnost byl prováděn v Českých Budějovicích, Jindřichově Hradci a v Třeboni. Celkem bylo rozdáno 110 dotazníků. Dotazníky jsem rozdávala osobně a jejich návratnost byla 100%. Výzkumný soubor tedy tvořilo 110 respondentů. Všechny tyto dotazníky byly vyhodnoceny a procentuelně zpracovány do grafů.

Dotazníková šetření probíhala od počátku prosince roku 2006 do poloviny dubna roku 2007.

4. Výsledky

4.1. Výsledky dotazníkového šetření imigrantů

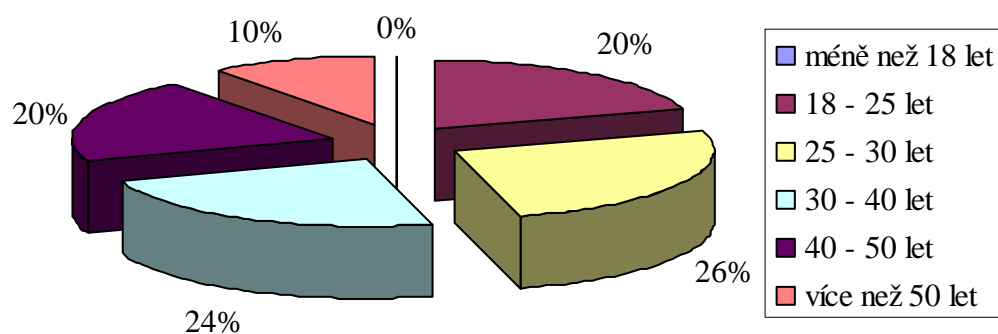
Graf 1 (ot. č. 1.) – „Pohlaví?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 59 respondentů je 32 mužů a 27 žen.

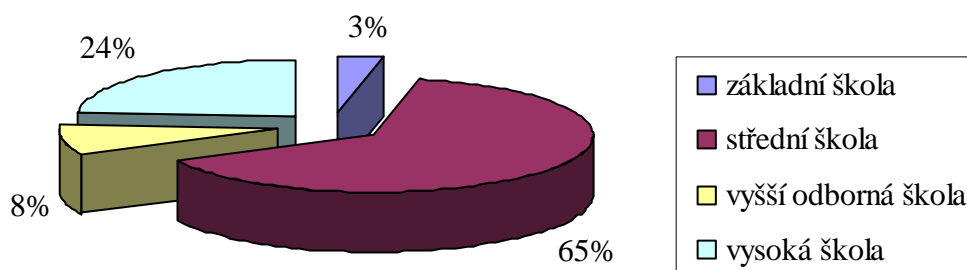
Graf 2 (ot. č. 2.) – „Kolik je Vám let?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 59 respondentů je 15 ve věku 25-30 let, 14 respondentů je ve věku 30 - 40 let, 12 respondentů je ve věku 18-25 let, 12 respondentů je ve věku 40 – 50 let, 6 respondentů je starších 50 let a mladší 18 let není žádný z respondentů.

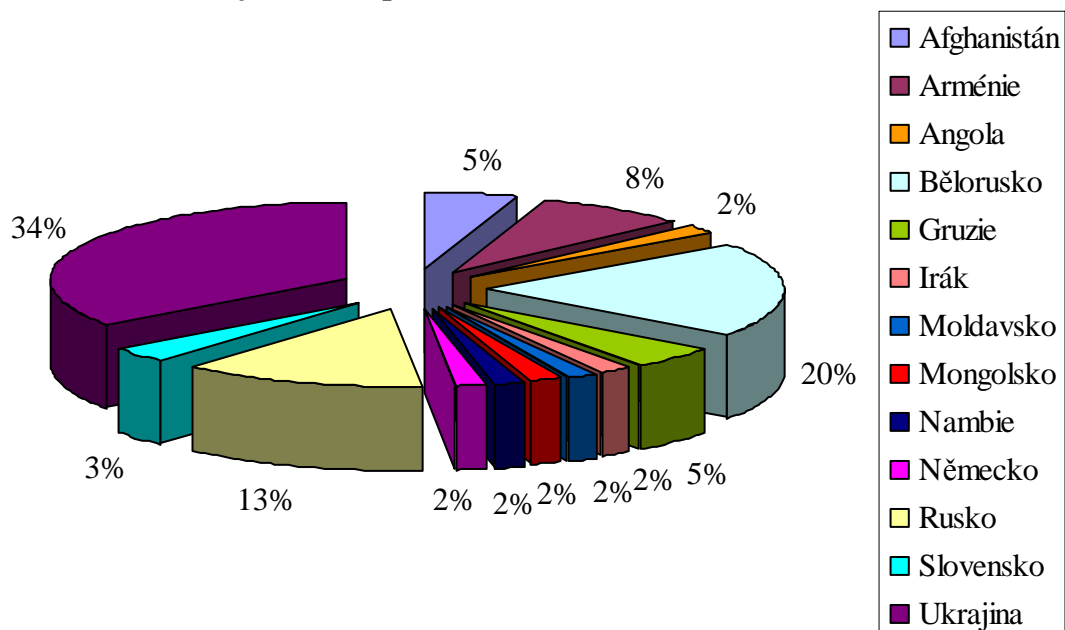
Graf 3 (ot.č. 3) – „Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 59 dotázaných respondentů má 38 středoškolské vzdělání, 14 respondentů má vysokoškolské vzdělání, 5 respondentů má vyšší odborné vzdělání a 2 respondenti mají základní vzdělání.

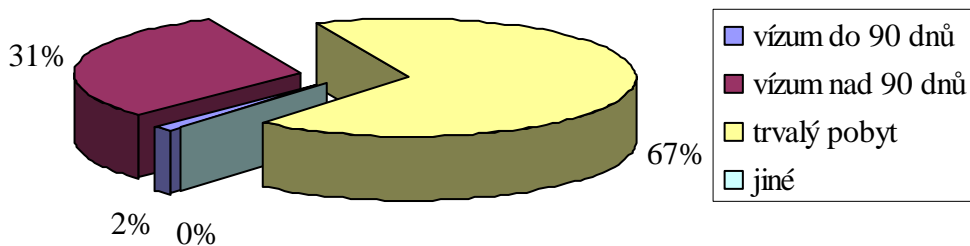
Graf 4 (ot. č. 4) – „Z jaké země pocházíte?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 59 respondentů jich 20 pochází z Ukrajiny, 12 z Běloruska, 8 z Ruska, 5 z Arménie, 3 z Afghánistánu, 3 z Gruzie, 2 ze Slovenska a jen 1 z Angoly, 1 z Iráku, 1 z Moldavska, 1 z Mongolska, 1 z Nambie a 1 z Německa.

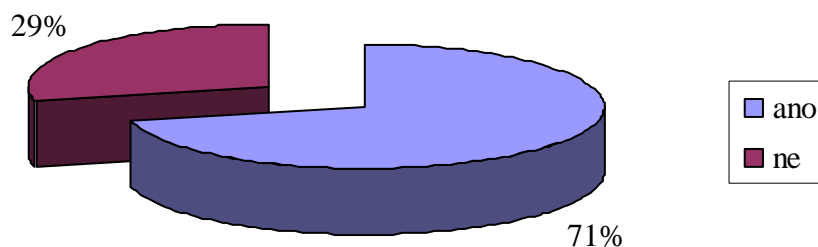
Graf 5 (ot. č. 5) – „Jaký je typ Vašeho pobytu?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 59 respondentů jich má 40 v ČR trvalý pobyt, 18 respondentů pobývá v ČR na základě víza nad 90 dní a 1 respondent pobývá v ČR na základě víza k pobytu do 90 dnů.

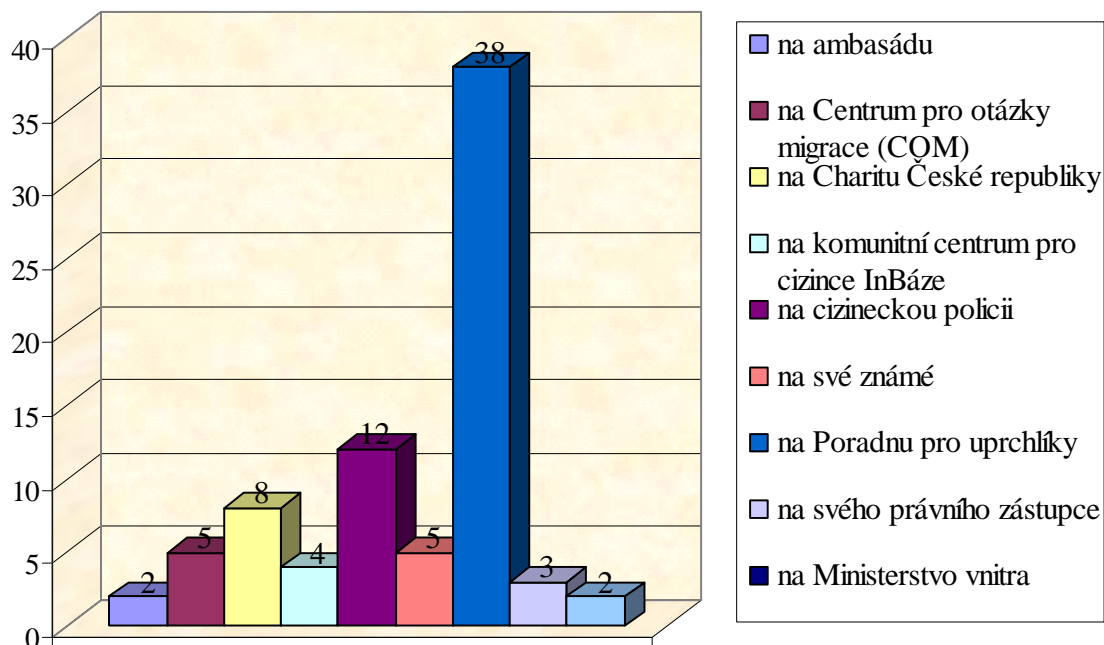
Graf 6 (ot. č. 6) – „Jste zaměstnán/a?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 59 respondentů je 42 zaměstnáno a 17 respondentů je nezaměstnaných.

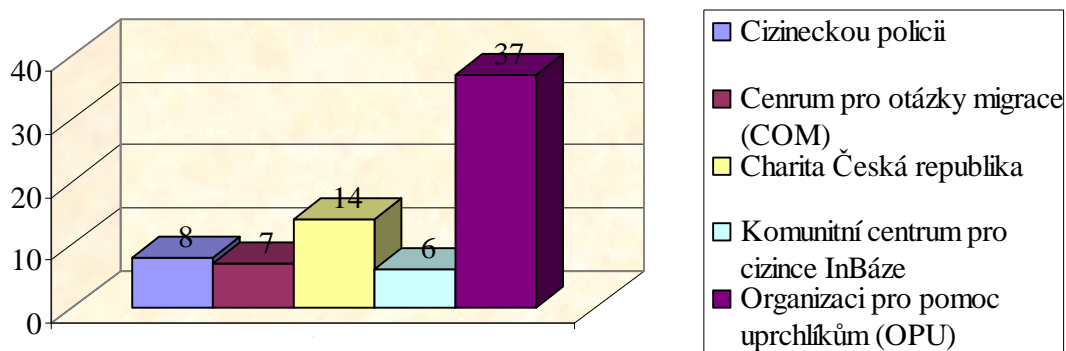
Graf 7 (ot. č. 7) – „Pokud byste potřeboval/a vyřešit problém v souvislosti s pobytem v ČR, na koho byste se obrátil o pomoc?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Na tuto otázku mohli respondenti uvést více možností. 38x respondenti uvedli, že by se obrátili na poradnu pro uprchlíky, 12x uvedli, že by se obrátili na cizineckou policii, 8x uvedli, že by se obrátili na Charitu České republiky, 5x uvedli Centrum pro otázky migrace a na své známé, 4x uvedli komunitní centrum pro cizince InBáze, 3x uvedli svého právního zástupce a 2x uvedli, že by se obrátili na Ministerstvo vnitra a na ambasádu.

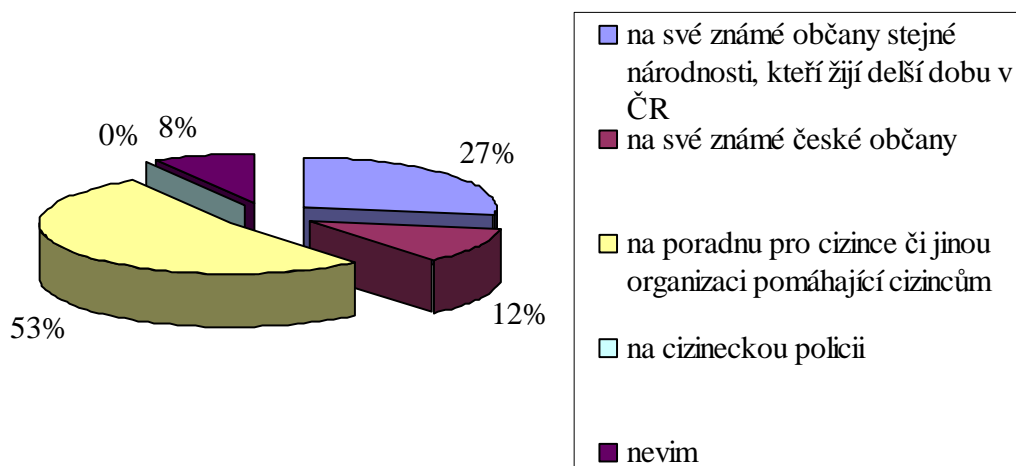
Graf 8 (ot. č. 8) – „Jaké znáte instituce pomáhající cizincům?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Tato otázka byla pro respondenty otevřená, mohli proto uvést více odpovědí. Respondenti 37x uvedli, že znají organizaci pro pomoc cizincům (OPU), 14x uvedli Charitu České republiky, 8x uvedli cizineckou policii, 7x uvedli Centrum pro otázky migrace a 6x uvedli komunitní centrum pro cizince InBáze.

Graf 9 (ot. č. 9) – „Pokud byste chtěl/a v zaměstnání řešit nějaký problém, na koho byste se obrátil/a pomoc ?“

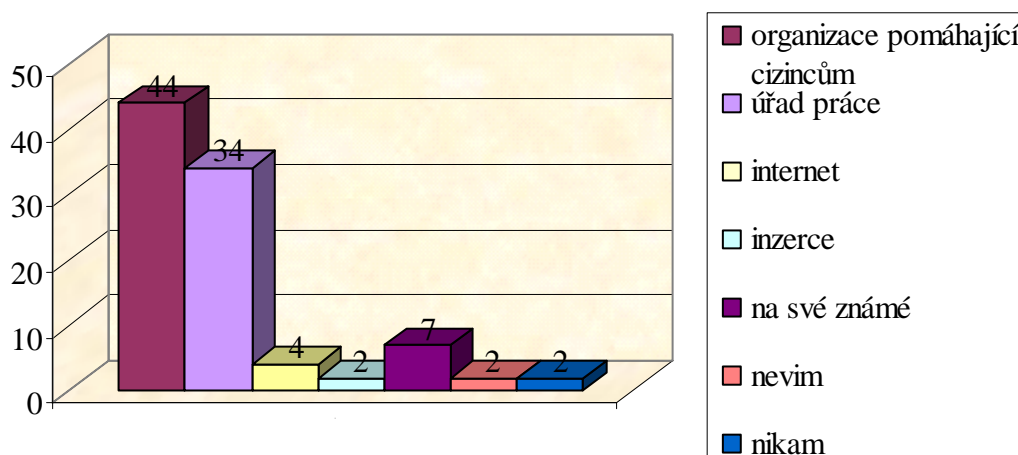

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů uvedlo 31, že pokud by chtěli v zaměstnání řešit nějaký problém, obrátili by se na poradnu pro cizince či jinou organizaci pomáhající cizincům, 16 respondentů by se obrátilo na své známé občany stejné národnosti, 7 respondentů by se obrátilo na své známé české občany, 5 respondentů nevědělo a žádný z respondentů

by se neobrátil na cizineckou policii. Na tuto otázku 1 respondent neodpověděl.

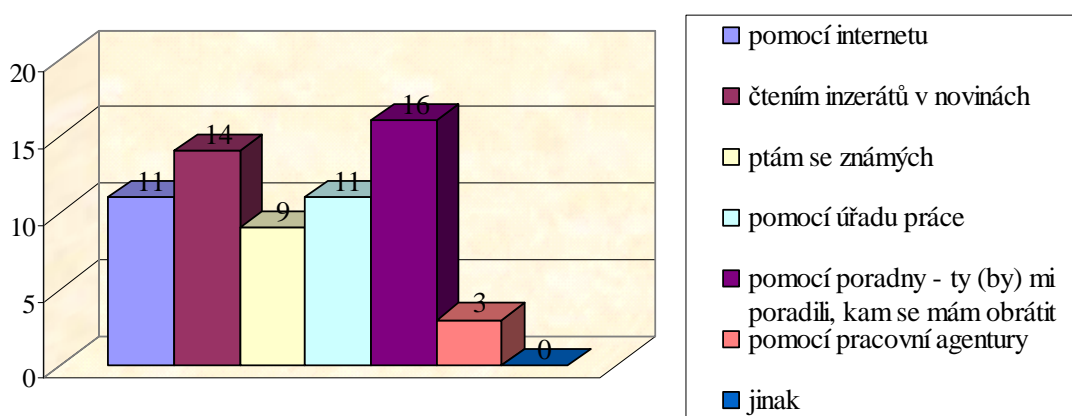
Graf 10 (ot. č. 10) – „Na koho byste se obrátil/a v případě hledání zaměstnání?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Tato otázka byla pro respondenty otevřená, mohli proto uvést více odpovědí. Nejčastěji uvedli (38x), že by se obrátili na organizaci pomáhající cizincům, 34x uvedli úřad práce, 7x uvedli své známé, 2x uvedli, že neví, kam by se obrátili a 2x uvedli, že by se neobrátili nikam.

Graf 11 (ot. č. 11) – „Jakým způsobem si hledáte nebo jste si hledal/a zaměstnání?“

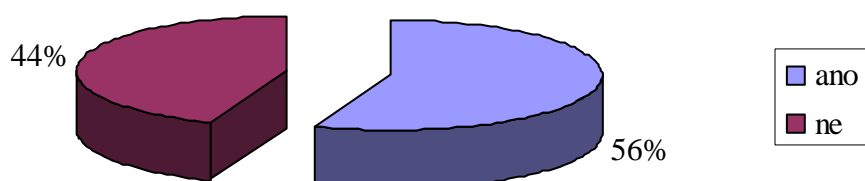

Výzkum: Vlastní zdroj

V této otázce mohli respondenti označit více odpovědí. 16x označili, že si hledají či hledali zaměstnání pomocí poradny, 14x označili čtení inzerátů v novinách,

11x označili pomocí úřadu práce a pomocí internetu, 9x označili, že se ptají známých a 3x pomocí pracovní agentury.

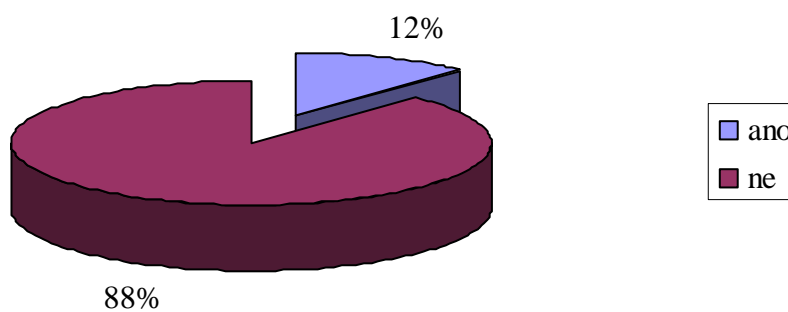
Graf 12 (ot. č. 12) – „Je podle Vás, na území ČR dostatečné množství institucí pomáhajících cizincům?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů si 33 myslí, že je v ČR dostatečné množství institucí pomáhajících cizincům a 26 respondentů si naopak myslí, že je jich zde málo.

Graf 13 (ot. č. 13) – „Víte, co musí obsahovat pracovní smlouva?“

Výzkum: Vlastní zdroj

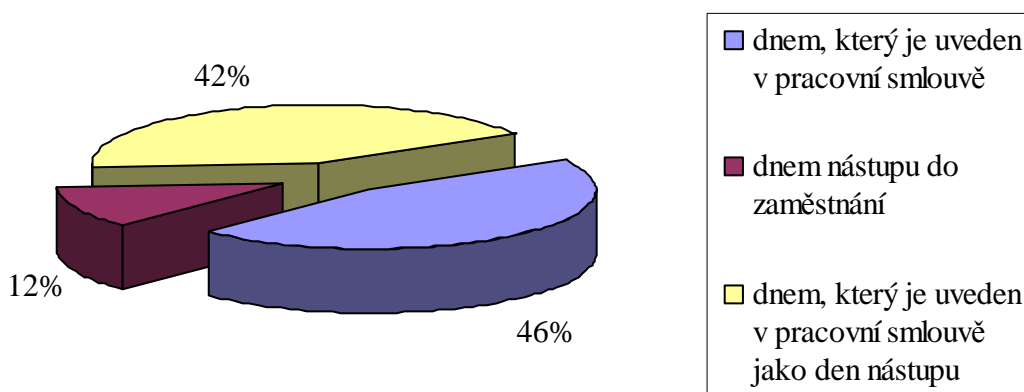
Z 59 respondentů jich 52 uvedlo, že neví, co musí obsahovat pracovní smlouva a jen 7 respondentů odpovědělo, že to ví.

Tabulka č. 1 (ot. č. 13) – „Víte, co musí obsahovat pracovní smlouva?“

Respondent č. 1	Jméno, příjmení	Náplň práce	Doba platnosti smlouvy	
Respondent č. 2	Jméno, příjmení	Náplň práce	Doba platnosti smlouvy	Datum nástupu do zaměstnání
Respondent č. 3	Jméno, příjmení	Náplň práce	Datum nástupu do zaměstnání	Práva a povinnosti
Respondent č. 4	Místo výkonu práce	Název firmy		
Respondent č. 5	Pracovní doba	Náplň práce	Mzda	
Respondent č. 6	Pracovní doba	Zkušební doba	Mzda	
Respondent č. 7		Náplň práce	Doba platnosti smlouvy	

Tato tabulka znázorňuje odpovědi 7 respondentů, kteří v grafu č. 13 uvedli, že ví, co musí obsahovat pracovní smlouva.

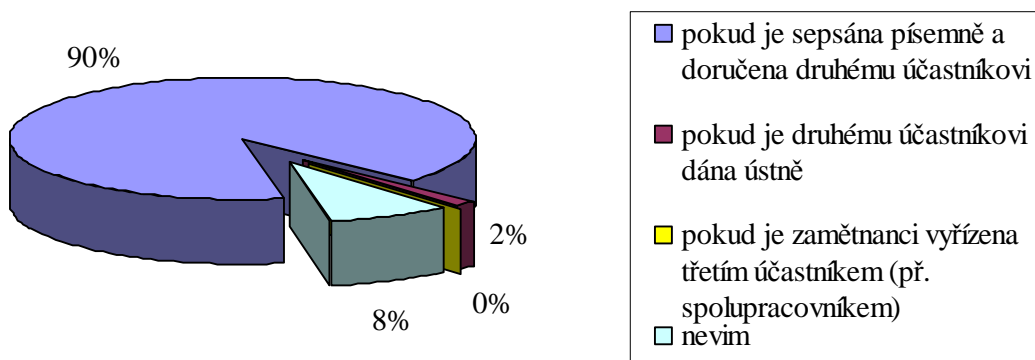
Graf 14 (ot. č. 14) – „Kterým dnem vzniká pracovní poměr na základě pracovní smlouvy?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů 27 uvedlo, že pracovní poměr vzniká dnem, který je uveden v pracovní smlouvě, 25 respondentů odpovědělo, že vzniká dnem, který je uveden v pracovní smlouvě jako den nástupu a 7 respondentů uvedlo, že vzniká dnem nástupu do zaměstnání.

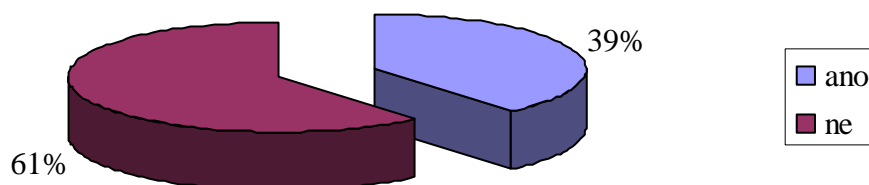
Graf 15 (ot. č. 15) – „Kdy je výpověď platná?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů odpovědělo 45, že výpověď je platná pokud je sepsána písemně a doručena druhému účastníkovi, 13 respondentů neví, 1 respondent uvedl, že je výpověď platná pokud je dána druhému účastníkovi ústně a žádný z respondentů nezvolil odpověď, že je výpověď platná, pokud je zaměstnanci vyřízena třetím účastníkem.

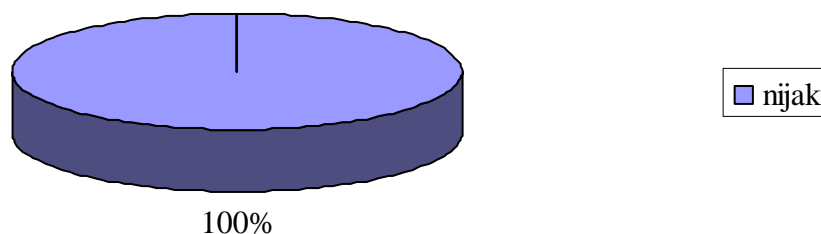
Graf 16 (ot. č. 16) – „Setkal/a jste se někdy s tím, že Vás odmítli zaměstnat kvůli Vaší odlišné národnosti.“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů se jich 36 nesetkalo s tím, že by je odmítli zaměstnat z důvodu jejich odlišné národnosti a 23 respondentů uvedlo, že se s tím již setkali.

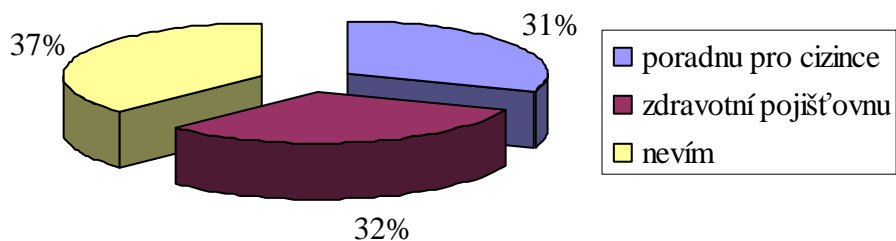
Graf 17 (ot. č. 17) – „Pokud ano, jak jste tuto situaci řešil/a?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 23 respondentů, kteří se již setkali se situací, kdy je odmítli zaměstnat z důvodu jejich odlišné národnosti (viz. graf 15), uvedlo všech 23, že tuto situaci nijak neřešili.

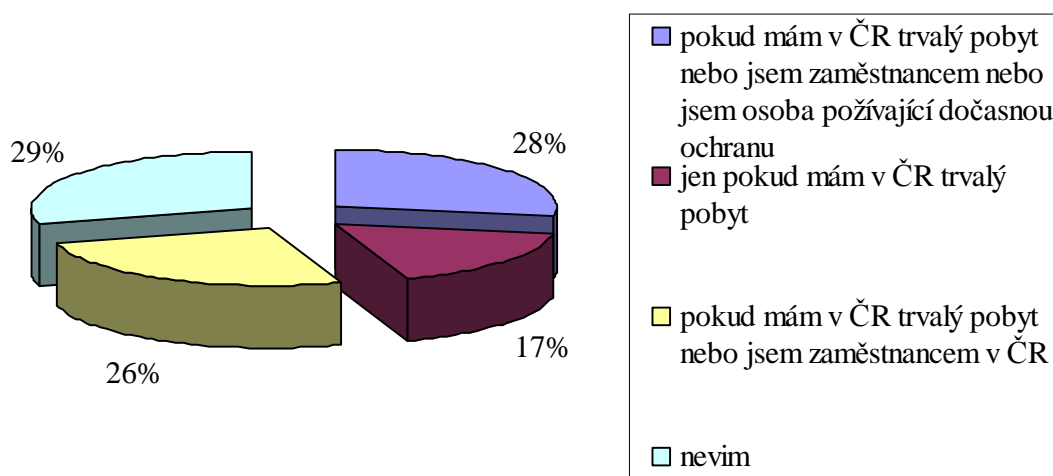
Graf 18 (ot. č. 18) – „Pokud by někdo ve vašem okolí chtěl informace o zdravotním pojištění, co byste mu poradil/a?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů odpovědělo 22, že by nevěděli, co mají poradit, pokud by někdo chtěl informace o zdravotním pojištění, 19 respondentů uvedlo, že by poradili, aby se obrátil na Všeobecnou zdravotní pojišťovnu, 18 by poradilo, aby se obrátil na poradnu pro cizince a 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

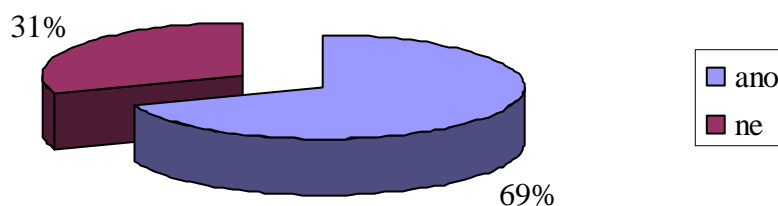
Graf 19 (ot. č. 19) – „Kdy máte možnost sám si v ČR zvolit zdravotní pojišťovnu?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů 17 nevědělo, kdy mají možnost zvolit si zdravotní pojišťovnu, 16 respondentů uvedlo, že si ji mohou zvolit pokud mají v ČR trvalý pobyt nebo jsou zaměstnanci v ČR a nebo pokud jsou osoba požívající dočasnou ochranu, 15 respondentů uvedlo, že si ji mohou zvolit pokud mají v ČR trvalý pobyt a nebo jsou zaměstnanci v ČR, 10 respondentů uvedlo, že si ji mohou zvolit jen pokud mají v ČR trvalý pobyt a 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

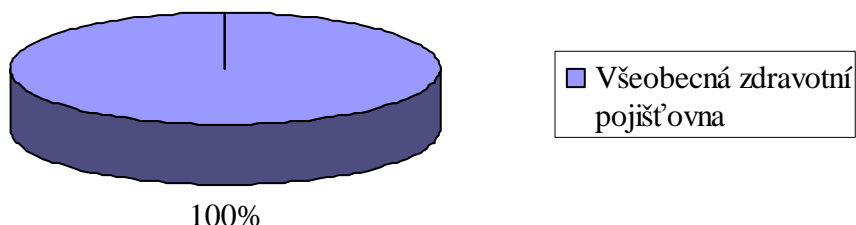
Graf 20 (ot. č. 20) – „Víte, která zdravotní pojišťovna uzavírá smluvní zdravotní pojištění?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů odpovědělo 41, že ví, která zdravotní pojišťovna uzavírá smluvní zdravotní pojištění a 18 respondentů to neví.

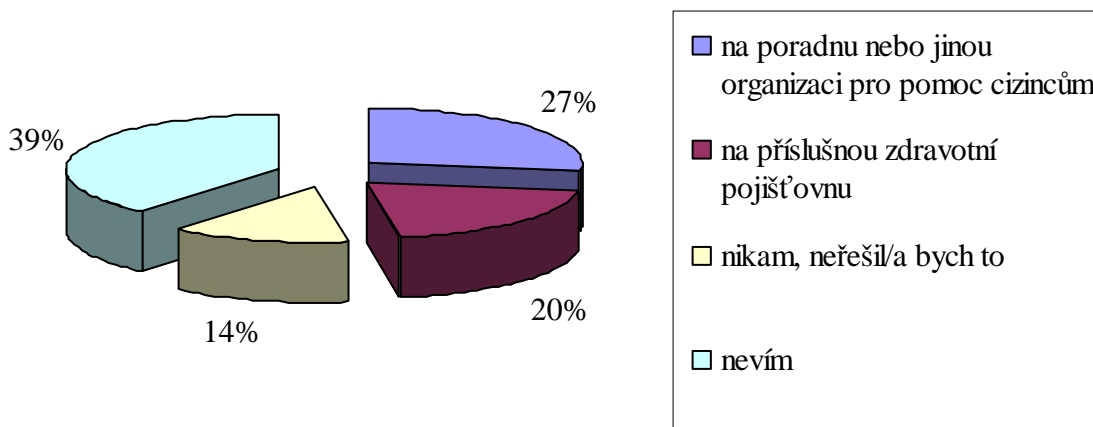
Graf 21 (k ot. č. 20) – „Víte, která zdravotní pojišťovna uzavírá smluvní zdravotní pojištění?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Ze 41 respondentů, kteří v grafu 20 uvedli, že znají pojišťovnu uzavírající smluvní zdravotní pojištění uvedlo všech 41, že ho uzavírá všeobecná zdravotní pojišťovna.

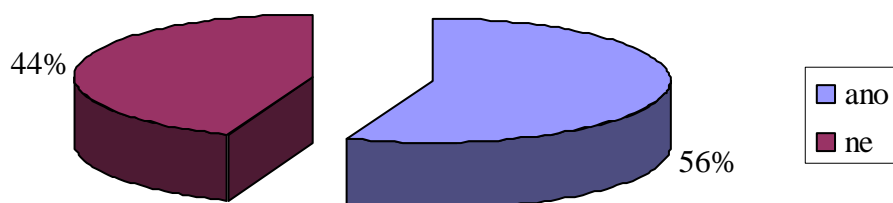
Graf 22 (ot. č. 21) – „Kam se obrátíte pokud by jste lékaři musel/a zaplatil za své ošetření, i když se na něj vztahuje zdravotní pojištění?“

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů 23 neví, kam by se obrátili pokud by museli lékaři zaplatit za své ošetření, 16 respondentů uvedlo, že by se obrátili na poradnu nebo jinou instituci pro pomoc cizincům, 12 respondentů by se obrátilo na příslušnou pojišťovnu a 9 respondentů uvedlo, že by to nijak neřešili.

Graf 23 (ot. č. 22) – „Víte na jaké dávky sociálního zabezpečení máte nárok?“

Výzkum: Vlastní zdroj

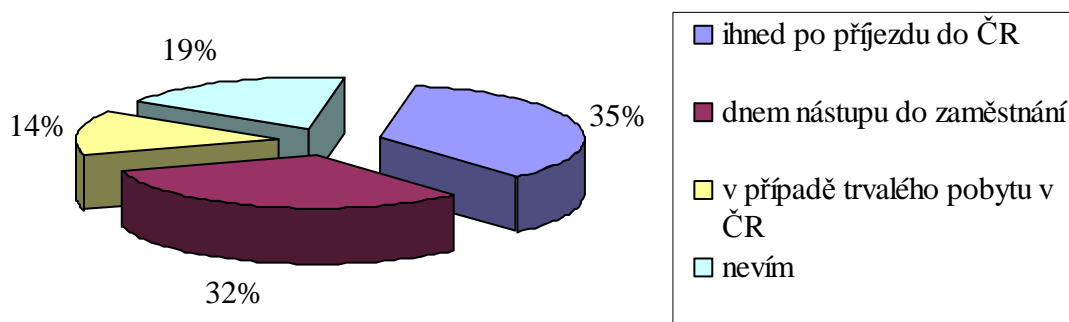
Z 59 respondentů ví 33 na jaké dávky sociálního zabezpečení má nárok a 26 neví.

Tabulka 1 (k ot. č. 22) – „Víte na jaké dávky sociálního zabezpečení máte nárok?“

	Nemocenské dávky	důchod	dávky státní soc. podpory	příspěvek na dítě	dávky soc. péče
respondenti	12	8	6	4	7

Z celkového počtu 33 respondentů, kteří v grafu 23 uvedli, že ví na jaké dávky sociálního zabezpečení mají nárok uvedli 12x nárok na dávky nemocenské, 8x důchod, 7x dávky sociální péče, 6x dávky státní sociální podpory a 4x příspěvek na dítě.

Graf 24 (ot. č. 23) – „Kdy Vám vzniká nárok na nemocenské pojištění?“

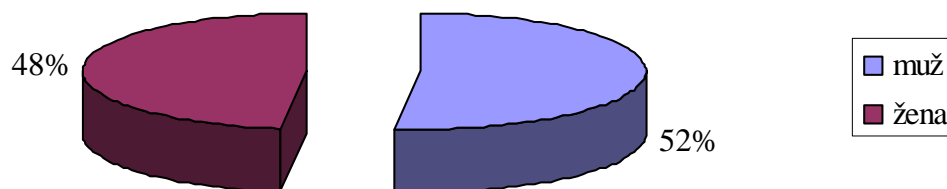

Výzkum: Vlastní zdroj

Z 59 respondentů uvedlo 21, že nárok na nemocenské pojištění vzniká ihned po příjezdu do ČR, 19 respondentů uvedlo, že nárok vzniká dnem nástupu do zaměstnání, 11 respondentů neví a 8 respondentů uvedlo, že nárok vzniká v případě trvalého pobytu.

4.1 Výsledky dotazníkového šetření u veřejnosti

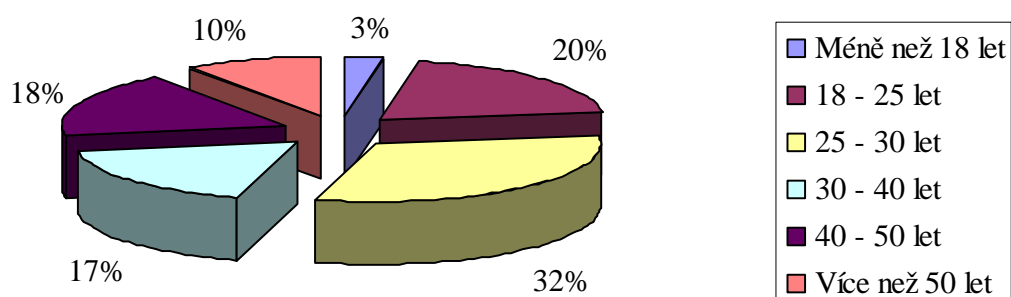
Graf 1 (ot. č. 1.) – „Pohlaví?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 110 respondentů je 57 mužů a 53 žen.

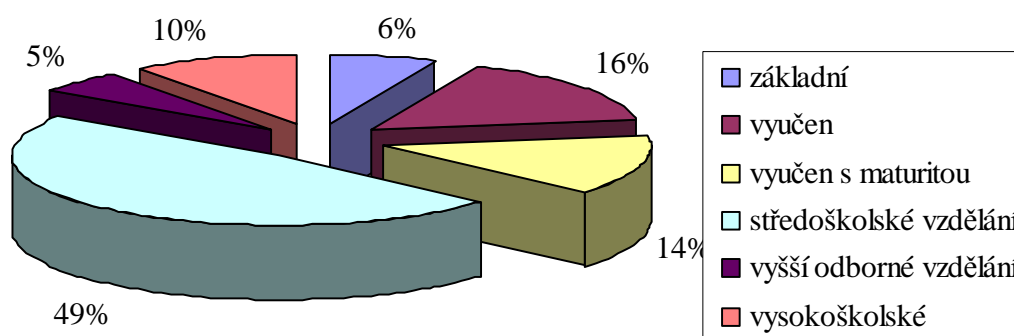
Graf 2 (ot. č. 2.) – „Kolik je Vám let?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 110 respondentů je 35 ve věku 25-30 let, 22 respondentů je ve věku 18 - 25 let, 20 respondentů je ve věku 40-50 let, 19 respondentům je ve věku 30 – 40 let , 11 respondentům je více než 50 let a 3 respondenti jsou mladší 18 let.

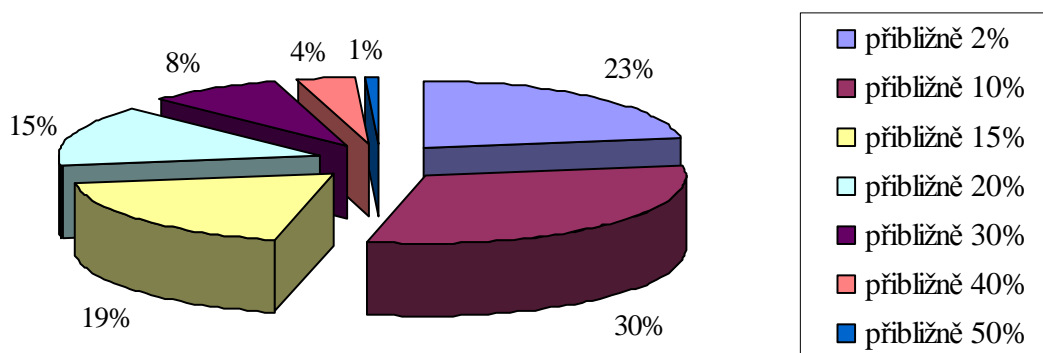
Graf č. 3 (ot.č. 3) – „Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů má 53 střeđoškolské vzdělání, 18 respondentů je vyučeno, 15 respondentů je vyučeno s maturitou, 11 respondentů má vysokoškolské vzdělání, 7 respondentů má základní vzdělání a 6 respondentů má vyšší odborné vzdělání.

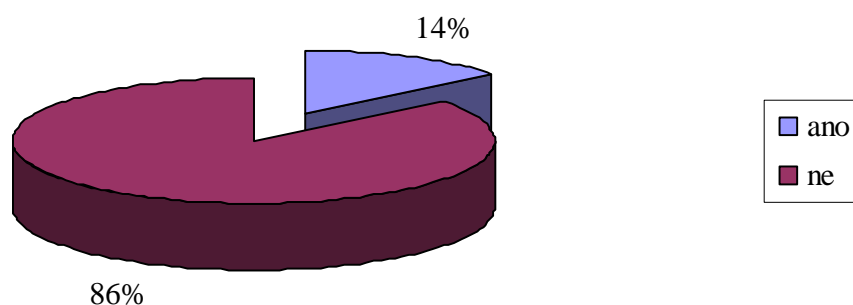
Graf 4 (ot. č. 4) – „Kolik si myslíte, že na území ČR pobývá cizinců?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů si 34 myslí, že na území ČR pobývá přibližně 10% cizinců, 25 respondentů si myslí, že přibližně 2% cizinců, 21 respondentů uvedlo přibližně 15% cizinců, 16 respondentů uvedlo přibližně 20% cizinců, 9 respondentů uvedlo přibližně 30% cizinců, 4 respondenti uvedli přibližně 40% cizinců a jen 1 respondent uvedl přibližně 50% cizinců.

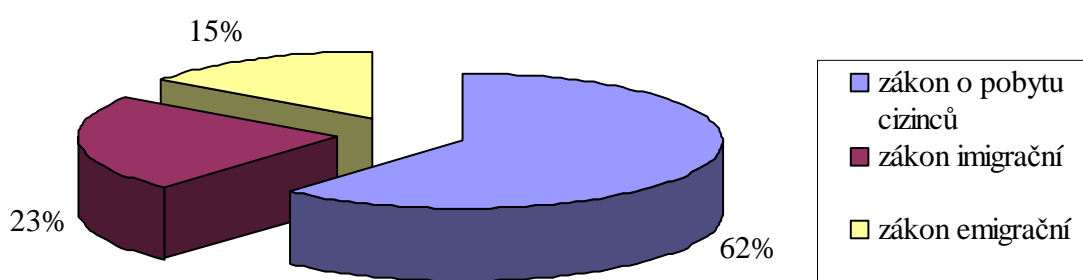
Graf 5 (ot. č. 5) - „Víte, který zákon u nás upravuje pobyt cizinců?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů 97 neví, který zákon u nás upravuje pobyt cizinců a jen 13 respondentů uvedlo, že tento zákon znají.

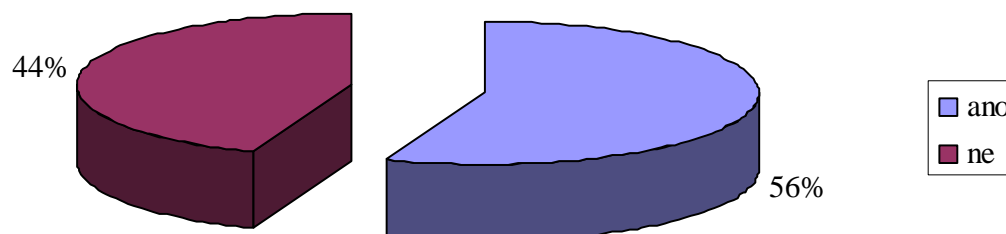
Graf 6 (k ot. č. 5) - „Víte, který zákon u nás upravuje pobyt cizinců?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 13 respondentů, kteří v grafu 5 odpověděli, že znají zákon, který upravuje pobyt cizinců v ČR, uvedlo 8, že jde o zákon o pobytu cizinců, 3 uvedli zákon imigrační a 2 zákon emigrační.

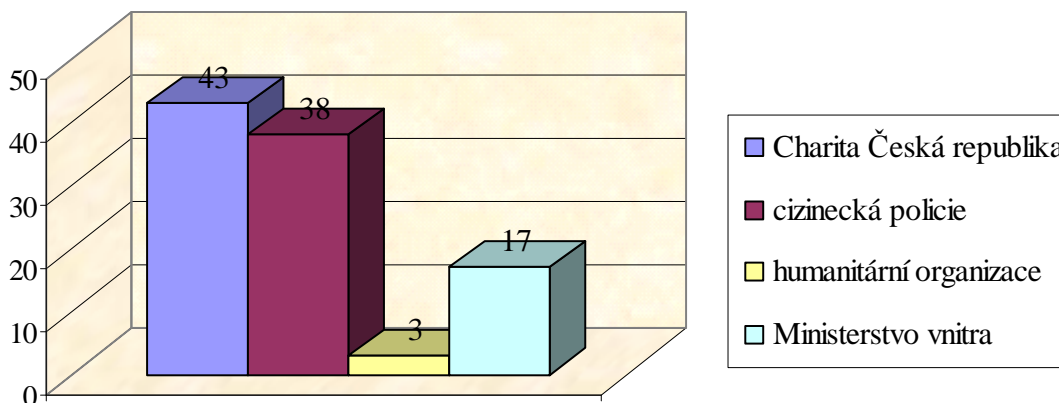
Graf 7 (ot. č. 6) - „Znáte nějaké instituce pomáhající cizincům?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů odpovědělo 59 že instituce pro pomoc cizinců znají a 51 respondentů žádnou instituci nezná.

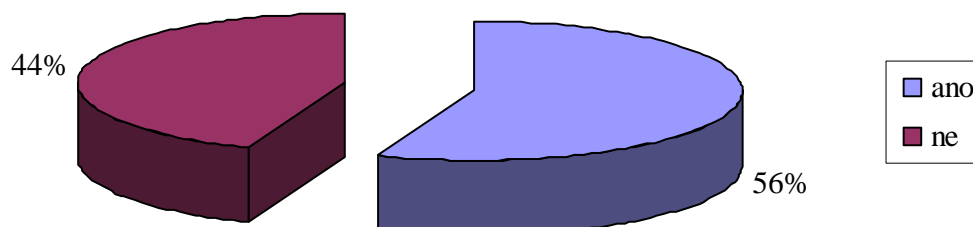
Graf 8 (k ot. č. 6) - „Znáte nějaké instituce pomáhající cizincům?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Tento graf znázorňuje odpovědi respondentů, kteří v grafu 9 uvedli, že znají instituce pomáhající cizincům. Zde mohli uvést více odpovědí. Respondenti 43x uvedli Charitu České republiky, 38x uvedli cizineckou policii, 17x Ministerstvo vnitra a 3x humanitární organizace.

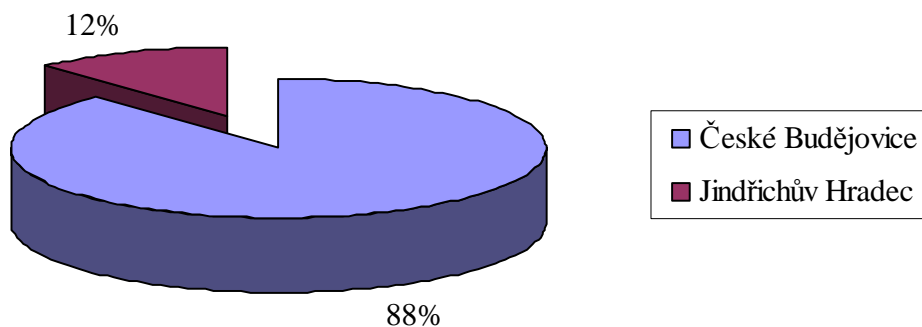
Graf 9 (ot. č. 7) – „Víte, ve kterém městě je nejbližší organizace pomáhající cizincům?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů uvedlo 61, že ví, ve kterém městě se instituce pomáhají cizincům nachází a 49 respondentů uvedlo, že neví.

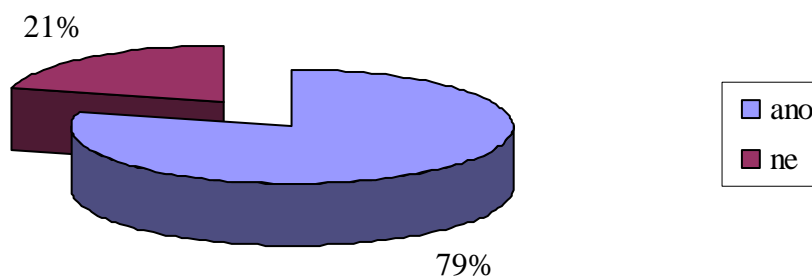
Graf 10 (k ot. č. 7) – „Víte, ve kterém městě je nejbližší organizace pomáhající cizincům?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Z 61 respondentů, kteří v grafu 8 uvedli, že ví, ve kterém městě se nachází nejbližší instituce pomáhající cizincům, uvedlo 53, že se nachází v Českých Budějovicích a 8 uvedlo, že v Jindřichově Hradci.

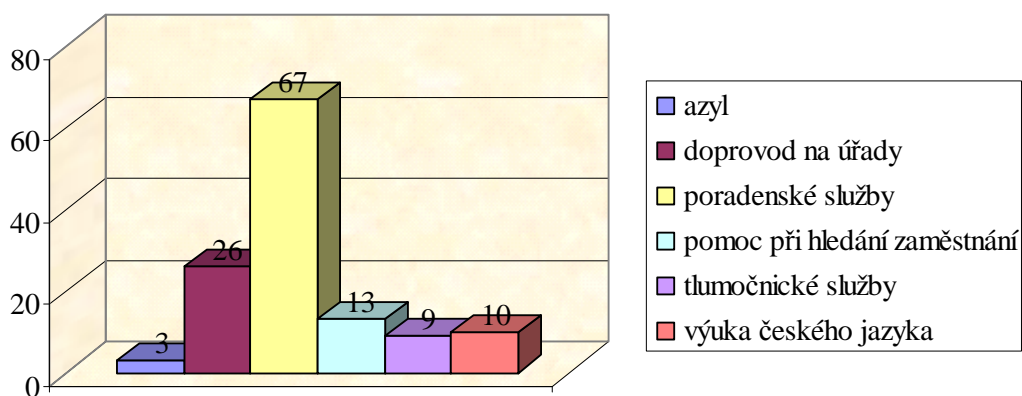
Graf 11 (ot. č. 8) - „Víte, jaké služby poskytují organizace pomáhající cizincům?“

Zdroj: Vlastní výzkum

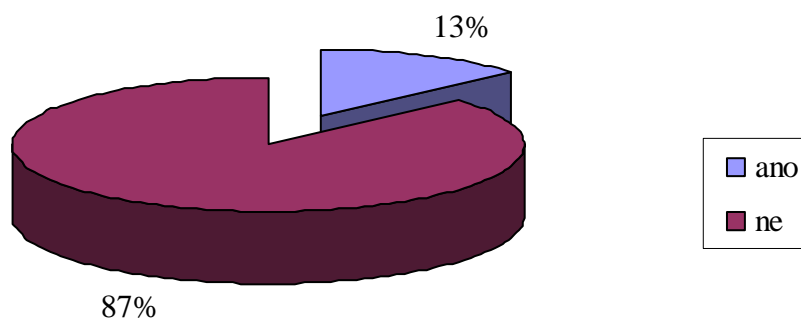
Ze 110 respondentů jich 87 ví jaké služby poskytují organizace pomáhající cizincům a 23 respondentů žádné služby nezná.

Graf 12 (k ot. č. 8) - „Víte, jaké služby poskytují organizace pomáhající cizincům?“

Tento graf znázorňuje odpovědi respondentů, kteří v grafu 11 uvedli, že znají služby, které poskytují organizace pomáhající cizincům. Zde mohli respondenti uvést více odpovědí. Respondenti 67x uvedli poradenské služby, 26x doprovod na úřady, 13x pomoc při hledání zaměstnání, 10x výuku českého jazyka, 9x tlumočnické služby

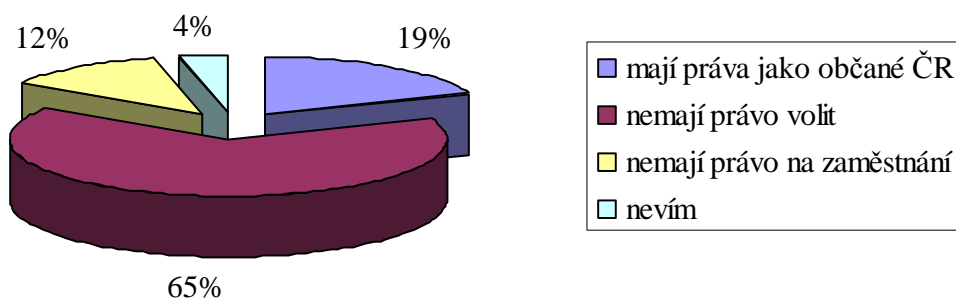
Graf 13 (ot. č. 9) - Jsou podle Vás informace o činnostech těchto organizací dostatečně zveřejňovány (prezentovány – tisk, Tv.....)?

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů si 99 z nich nemyslí, že jsou informace o činnosti organizací pro pomoc cizinců dostatečně zveřejňovány a pouze 11 respondentů si myslí, že ano.

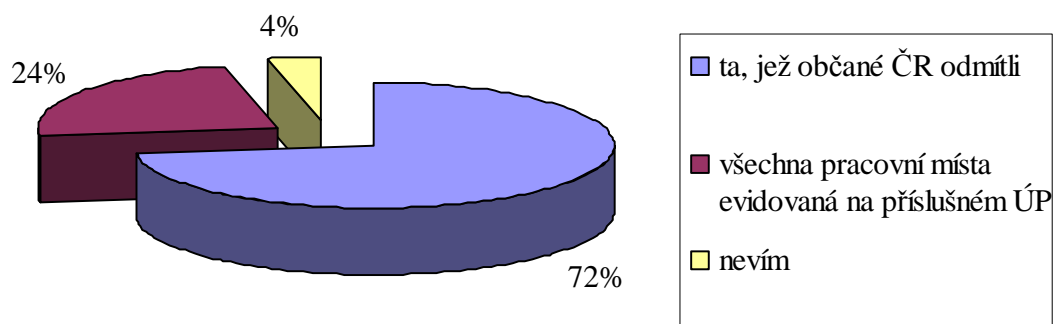
Graf 14 (ot. č. 10) – „Cizinci žijící na území ČR trvale?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů odpovědělo 72, že cizinci žijící na území ČR trvale nemají právo volit, 21 respondentů uvedlo, že mají všechna práva jako občané ČR, 13 respondentů uvedlo, že nemají právo na zaměstnání a 4 respondenti nevědí.

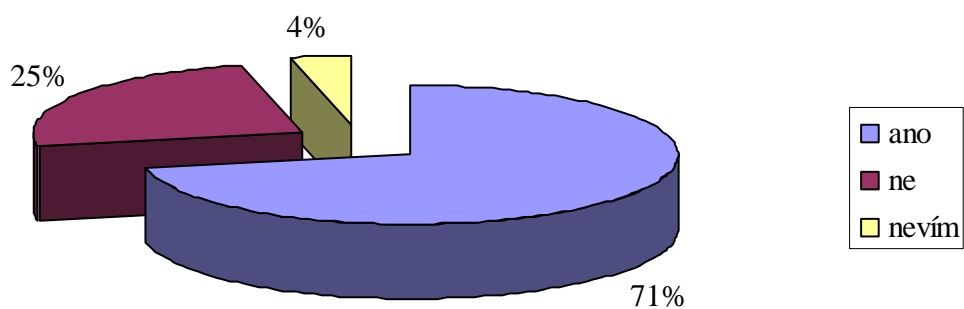
Graf 15 (ot. č. 11) – „Jaká pracovní místa jsou nabídnuta cizincům, kteří se ucházejí o práci v ČR?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů odpovědělo 80, že cizincům, kteří se uchází v ČR o práci jsou nabídnuta ta pracovní místa, která občané ČR odmítli, 26 respondentů uvedlo, že jsou cizincům nabídnuta všechna pracovní místa evidovaná na příslušném úřadu práce a 4 respondenti uvedli, že neví.

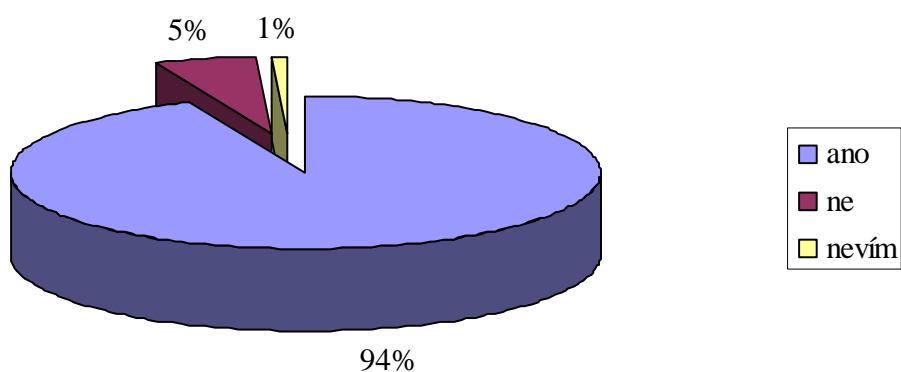
Graf 16 (ot. č. 12) – „Jsou pro pracující cizince pracovní podmínky v zaměstnání stejné jako pro občany ČR?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů uvedlo 79, že pro cizince jsou stejné pracovní podmínky jako pro občany ČR, 27 respondentů odpovědělo, že pracovní podmínky stejné nejsou a 4 respondenti neví.

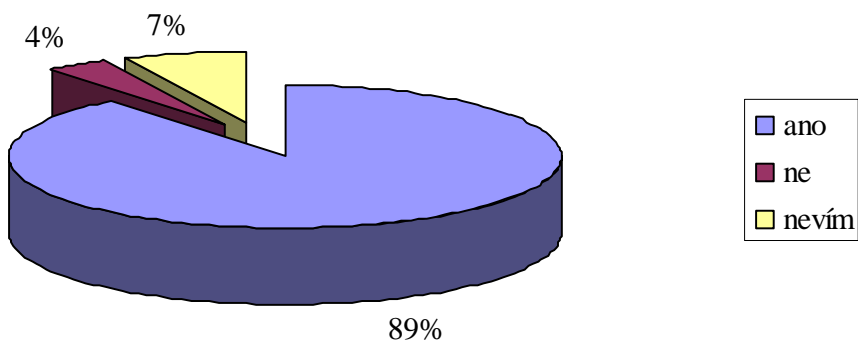
Graf 17 (ot. č. 13) – „Musejí být cizinci pobývající v ČR zdravotně pojištěni?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů 103 odpovědělo, že při pobytu v ČR musejí být cizinci zdravotně pojištěni, 6 respondentů uvedlo, že pojištění být nemusejí a 1 respondent neví.

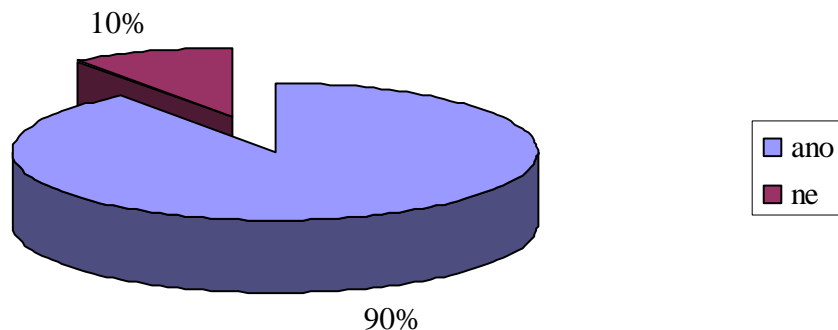
Graf 18 (ot. č. 14) – „Je výše zdravotního pojištění pro cizince stejná jako pro občany ČR?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů jich 98 uvedlo, že výše zdravotního pojištění pro cizince je stejná jako pro občany ČR, 8 respondentů neví a 4 respondenti odpověděli, že ne.

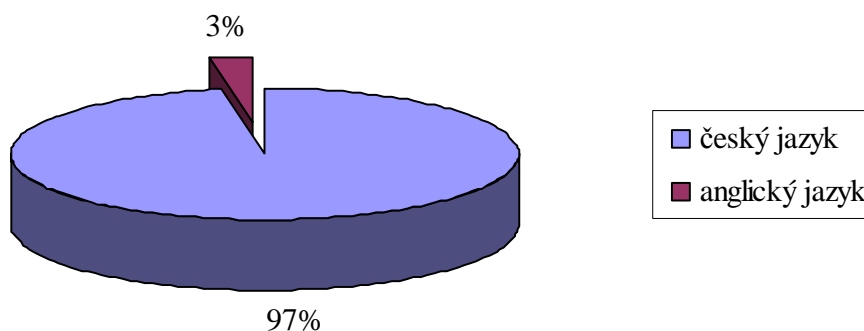
Graf 19 (ot. č. 15) - „Víte, v jakém jazyce probíhá výuka dětí cizinců žijících v ČR ve státní škole?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů odpovědělo 101, že ví v jakém jazyce probíhá výuka dětí cizinců, žijících v ČR ve státní škole a 9 respondentů uvedlo, že neví.

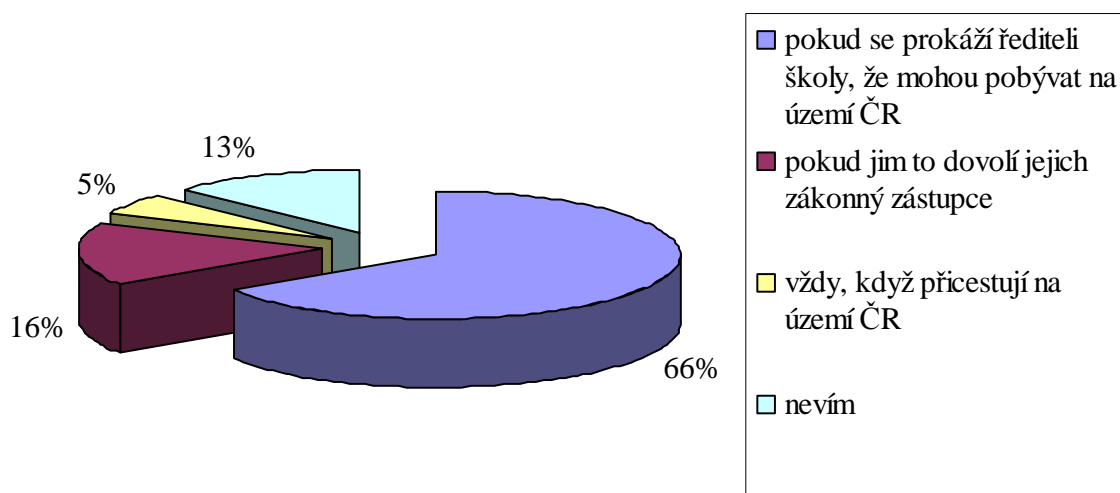
Graf 20 (k ot. č. 15) – „Víte, v jakém jazyce probíhá výuka dětí cizinců žijících v ČR ve státní škole?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 101 respondentů, kteří v grafu 19 odpověděli, že ví v jakém jazyce probíhá výuka dětí cizinců žijících v ČR jich 98 uvedlo, že výuka probíhá v českém jazyce a 3 uvedli, že probíhá v anglickém jazyce.

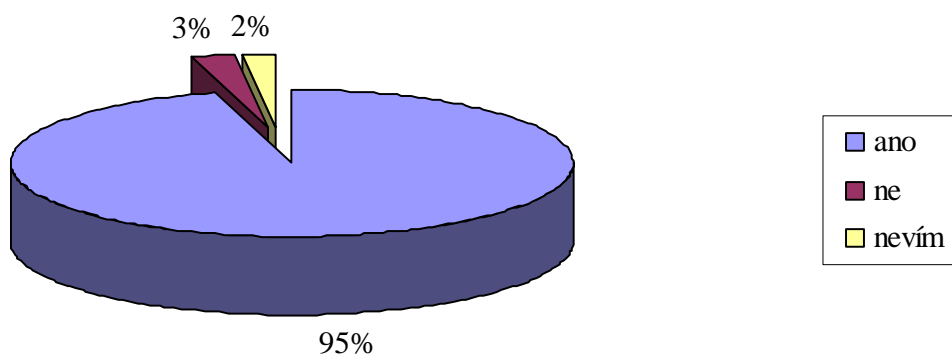
Graf 21 (ot. č. 16) - „Kdy mohou cizinci navštěvovat české školy?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů jich 72 uvedlo, že cizinci mohou navštěvovat české školy v případě, že se prokáží řediteli školy, že mohou pobývat na území ČR, 18 respondentů odpovědělo, pokud jim to dovolí jejich zákonný zástupce, 14 respondentů uvedlo, že neví a 6 respondentů uvedlo, že mohou vždy, když přicestují na území ČR.

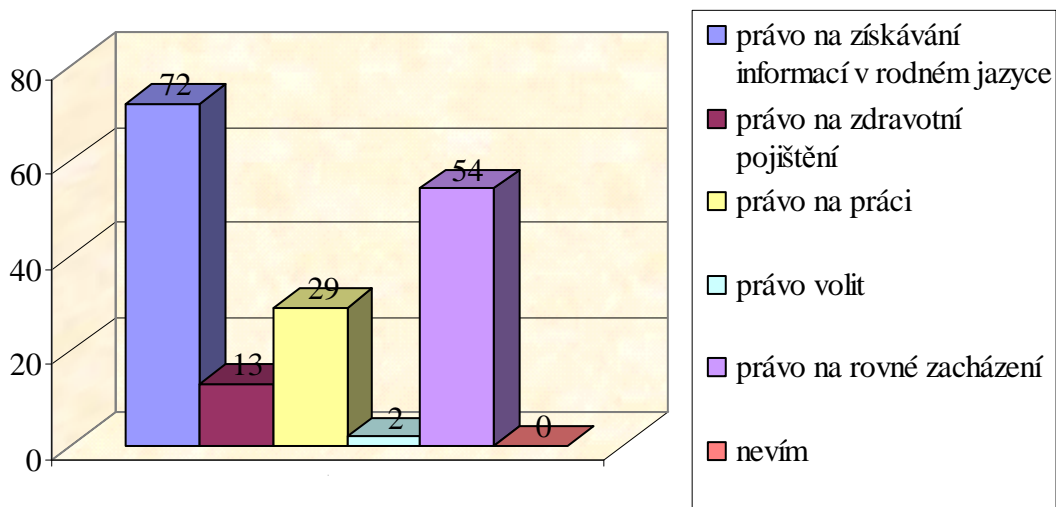
Graf 22 (ot. č. 17) – „Mají příslušníci národnostních menšin právo užívat své jméno a příjmení v jazyce své národnostní menšiny?“

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze 110 respondentů jich 105 odpovědělo, že cizinci mohou užívat své jméno a příjmení v jazyce své národnostní menšiny, 3 respondenti uvedli, že toto právo nemají a 2 respondenti uvedli, že neví.

Graf 23 (ot. č. 18) – „Co patří mezi základní práva cizinců žijících v ČR?“

Zdroj: Vlastní výzkum

V této otázce mohli respondenti označit více odpovědí. Respondenti 72x označili, že mezi základní práva cizinců žijících v ČR patří právo na získávání informací v rodném jazyce, 54x uvedli, že mají právo na rovné zacházení, 29x uvedli právo na práci, 13x právo na zdravotní pojištění, 2x právo volit a nikdo neoznačil možnost nevím.

5. Diskuse

5.1. Diskuse k výsledkům dotazníkového šetření imigrantů

Prvních pět otázek v dotazníku bylo identifikačních. Na grafu 1 je znázorněno, že dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 59 respondentů, z toho je 32 mužů (54%) a 27 žen (46%). Druhý graf znázorňuje věk respondentů, kde nejpočetnější skupinu (15 respondentů) tvoří lidé ve věku 25-30 let, 14 respondentů je ve věku 30-40 let, 12 respondentů je ve věku 18-25 let, 12 respondentů je ve věku 40-50 let, 6 respondentů je starších 50 let a mladší 18 let není žádný z respondentů.

Nejvíce dotázaných respondentů (38) má středoškolské vzdělání, 14 respondentů vysokoškolské vzdělání, 5 respondentů vyšší odborné vzdělání a 2 respondenti základní vzdělání. (viz. graf 3) Na otázku, kterou školu vystudovali, mi odpověděli pouze 3 respondenti - jeden vystudoval vysokou školu zemědělskou a dva střední průmyslovou školu.

Graf 4 znázorňuje zemi původu respondentů. 20 respondentů pochází z Ukrajiny, 12 z Běloruska, 8 z Ruska, 5 z Arménie, 3 z Afghánistánu, 3 z Gruzie, 2 ze Slovenska a jen 1 z Angoly, 1 z Iráku, 1 z Moldavska, 1 z Mongolska, 1 z Namibie a 1 z Německa. To, že nejvíce respondentů pochází z Ukrajiny, mě nepřekvapilo. Podle statistik je to nejvíce zastoupená skupina cizinců pobývajících v ČR.

Jak znázorňuje graf 5, v ČR má trvalý pobyt 40 respondentů (67%), 18 respondentů (21%) pobývá v ČR na základě víza nad 90 dní a 1 respondent (2%) zde pobývá na základě víza k pobytu do 90 dnů.

Graf 6 znázorňuje, že z 59 respondentů je 42 zaměstnáno (71%), 17 respondentů (27%) je nezaměstnaných a z toho 1 respondent uvedl, že je již ve starobním důchodu a 1 respondentka je v současné době na mateřské dovolené. Zaměstnané respondenty jsem požádala, zda by uvedli, ve kterém oboru pracují. Na tuto otázku mi odpověděli pouze 3 respondenti. Mým původním záměrem bylo porovnat, zda cizinci v ČR mají možnost pracovního uplatnění v oboru, který vystudovali, nebo zda u nás vykonávají jakékoliv zaměstnání. Bohužel toto porovnání se mi nepodařilo z důvodu malého množství respondentů, kteří byli ochotni na tuto otázku odpovědět. Myslím si, že na tento dotaz asi lidé nechtěli odpovídat z důvodu možné intimity této otázky.

Graf č. 7 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, kam by se obrátili v případě, že by potřebovali vyřešit problém související s pobytem. Tato otázka byla otevřená a respondenti mohli uvést více možností. 38x respondenti uvedli, že by se obrátili na poradnu pro uprchlíky, 12x na cizineckou policii, 8x na Sdružení česká katolická charita, 5x uvedli centrum pro otázky migrace a na své známé. Velmi mě překvapilo, že pouze 12 respondentů by se obrátilo na cizineckou policii. Myslím si, že je to proto, že v poradně mají k lidem lepší a osobnější přístup a pokud již někdy člověk v poradně byl, je pro něj snazší orientovat se ve známém prostředí. **Touto otázkou se hypotéza č. 2 potvrzuje.**

Otázka zaměřená na znalost institucí (viz. graf 8) byla otevřená, a proto mohli respondenti uvést více odpovědí. 37x uvedli, že znají Organizaci pro pomoc uprchlíkům (OPU), 14x uvedli Charitu České republiky, 8x uvedli cizineckou policii, 7x uvedli Centrum pro otázky migrace a 6x uvedli komunitní centrum pro cizince InBáze. Tyto odpovědi respondentů mě příliš nepřekvapily, protože OPU a Sdružení česká katolická charita jsou dvě velmi rozšířené a známé organizace pomáhající cizincům.

V grafu 9 jsou znázorněny odpovědi respondentů na otázku, kam by se obrátili o pomoc, pokud by se v jejich zaměstnání vyskytly problémy. Na tuto otázku odpovědělo 31 respondentů (53%), že by se obrátilo na poradnu pro cizince či jinou organizaci pomáhající cizincům, 16 respondentů (27%) na své známé občany stejné národnosti a 7 respondentů (12%) na své známé české občany. Nejčastější odpovědi respondentů, kteří uvedli, že by se obrátili na poradnu pro cizince, mě nepřekvapila. Tyto a jiné organizace, zřízené na území ČR pro pomoc cizincům v jejich obtížné životní situaci, jsou pro ně velkou pomocí při orientaci v právním a sociálním systému naší republiky. **Hypotéza č. 2 se touto otázkou potvrzuje.**

Graf 10 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, na koho by se respondenti obrátili v případě, že hledají či hledali zaměstnání. Tato otázka byla otevřená, a proto zde bylo možné uvést více odpovědí. Respondenti nejčastěji uváděli, že by se v případě hledání zaměstnání obrátili na organizaci pomáhající cizincům (38x), 34x uvedli úřad práce, 7x uvedli své známé. Očekávala jsem, že více respondentů uvede, že by obrátilo na úřad práce, který má při zprostředkování zaměstnání velkou úlohu. Ovšem pokud by

cizinec přesně nevěděl co má dělat, je pro něj výhodná pomoc od organizace pomáhající cizincům, která zprostředkovává např. i doprovod na úřady atp. **Touto otázkou se hypotéza č. 2 potvrzuje.**

V otázce, jakým způsobem si hledají či hledali zaměstnání, měli respondenti již možnosti vypsané a mohli označit i několik z nich. Graf 11 znázorňuje odpovědi respondentů, kdy 16x označili, že si hledají či hledali zaměstnání pomocí poradny, 14x označili čtení inzerátů v novinách, 11x označili pomocí úřadu práce a pomocí internetu, 9x označili, že se ptají známých, a 3x pomocí pracovní agentury (viz.graf 11). Cílem této otázky bylo porovnat výsledky s otázkou č. 10 a zjistit, zda - pokud je cizincům již dána možnost z výběru odpovědí, budou se jejich odpovědi ubírat jiným směrem, než tím, že by se obrátili na poradnu pro cizince. Z výsledků této otázky je patrné, že při možném výběru řešení dané situace, by se méně respondentů obrátilo na poradnu, ale sami by se již pokoušeli zaměstnání hledat jiným způsobem. Proto si myslím, že by se měla více rozšiřovat osvěta o různých možnostech hledání zaměstnání a cizinci by tak mohli být méně nezávislí na poradnách pro cizince.

To, že je v ČR dostatečné množství institucí pomáhající cizincům si myslí 33 respondentů (56%). Opačného názoru je 26 respondentů (44%) (viz graf 12).

V zákoníku práce jsou uvedeny podmínky platnosti pracovní smlouvy. Ta musí obsahovat druh práce, kterou má zaměstnanec pro zaměstnavatele vykonávat, místo nebo místa výkonu práce, ve kterých má být práce vykonávána, a den nástupu do zaměstnání. Co musí obsahovat pracovní smlouva neví 52 respondentů (88%), a pouze 7 respondentů (12%) uvedlo, že obsah pracovní smlouvy zná (viz graf 13). Tabulka 1 znázorňuje odpovědi všech 7 respondentů. Bohužel ani jeden z nich však přesně nevěděl, které hlavní body musí pracovní smlouva obsahovat. V současné době, plně různých „podvodů“, je nezbytné před podpisem pracovní smlouvy vědět, co všechno musí obsahovat, zkontrolovat si všechny údaje a až následně smlouvu podepsat. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Podle zákoníku práce vzniká pracovní poměr dnem, který je zapsán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce. Jak uvádí graf 14 na dotaz, kdy vzniká pracovní poměr, odpovědělo 27 respondentů (46%), že vzniká dnem, který je uveden v pracovní

smlouvě, 25 respondentů (42%) uvedlo, že vzniká dnem, který je uveden v pracovní smlouvě jako den nástupu a 7 respondentů (12%) uvedlo, že vzniká dnem nástupu do zaměstnání. I zde, jako u předchozí otázky, je důležitá znalost těchto věcí. **Tato otázka hypotézu č. 1 nepotvrzuje.**

Graf 15 znázorňuje odpovědi respondentů na platnost výpovědi. Na tuto otázku odpovědělo 45 respondentů (90%), že výpověď je platná pokud je sepsána písemně a doručena druhému účastníku, 13 respondentů (8%) uvedlo, že neví a 1 respondent (2%) uvedl, že je výpověď platná pokud je dána druhému účastníku. **Hypotéza č. 1 se touto otázkou potvrzuje.**

Graf 16 a 17 ukazuje odpovědi zaměřené na zaměstnání a odlišnou národnost. Na otázku, která se týkala odmítnutí zaměstnat cizince z důvodu odlišné národnosti (viz. graf 16), uvedlo 36 respondentů (61%), že se s tím nesečkali a 23 respondentů (39%) uvedlo, že se s tímto problémem již setkali. V grafu 17 je uvedeno, jak tuto situaci respondenti řešili. Všech 23 respondentů uvedlo, že tuto situaci nijak neřešili. Odmítnutí z důvodu odlišné národnosti je velmi závažné téma, podle zákonů nepřijatelné. Pokud se tak stane, je velmi těžké, ne-li nemožné dokázat provinění bez přímých důkazů. Proto je pro každého jednodušší odejít jinam, než aby tuto situaci jakkoliv řešil. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Odpovědi na otázku, co by respondenti poradili, pokud by někdo v jejich okolí chtěl informace o zdravotním pojištění jsou znázorněny v grafu 18. Zde 22 respondentů (37%) uvedlo, že by nevěděli, co mají poradit v případě žádosti informací o zdravotním pojištění, 19 respondentů (32%) uvedlo, že by poradili pomoc od všeobecné zdravotní pojišťovny, 18 (31%) by poradilo pomoc od poradny pro cizince. Myslím si, že je ve vlastním zájmu všech lidí je důležité znát skutečnosti o této problematice. Velmi pozitivním zjištěním bylo, že většina dotázaných respondentů (37) věděla, kam se z důvodu poskytnutí informace o zdravotním pojištění obrátit. **Odpovědi na tuto otázku hypotézu č. 1 potvrzují.**

Odpovědi na otázku, kdy si může cizinec sám zvolit zdravotní pojišťovnu jsou znázorněny v grafu 19. Jak uvádí Dluhošová a Frištenská (2004), v ČR si může sama zvolit zdravotní pojišťovnu osoba s trvalým pobytem na území ČR, cizinec s povolením

k trvalému pobytu, osoba v pracovně právním vztahu, jehož zaměstnavatel má sídlo firmy na území ČR. Tyto osoby zde nemusejí mít trvalý pobyt. Zdravotní pojišťovnu si mohou vybrat i osoby požívající dočasné ochrany. V odpovědích 17 respondentů (29%) uvedlo, že neví, kdy si cizinec může zvolit zdravotní pojišťovnu, 16 respondentů (28%) uvedlo, že si ji může zvolit pokud má v ČR trvalý pobyt nebo je zaměstnancem v ČR a nebo pokud je osoba požívající dočasnou ochranu, 15 respondentů (26%) uvedlo, že si pojišťovnu může zvolit pokud má v ČR trvalý pobyt a nebo je zaměstnancem v ČR, 10 respondentů (17%) uvedlo, že si ji mohou zvolit jen pokud mají v ČR trvalý pobyt. Pokud bereme v úvahu, že většina dotázaných respondentů již má v ČR trvalý pobyt a tudíž zde již určitý čas žije, je zarážející, že nejpočetnější skupina dotázaných odpověď na tuto otázku nevěděla. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Graf 20 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, která zdravotní pojišťovna uzavírá smluvní zdravotní pojištění. Na tuto otázku odpovědělo 41 respondentů (69%), že ví, která zdravotní pojišťovna uzavírá smluvní zdravotní pojištění a 18 respondentů (31%) nevědělo. Všech 41 respondentů, uvedlo, že smluvní zdravotní pojištění uzavírá Všeobecná zdravotní pojišťovna (viz. graf 21). **Tato otázka hypotézu č. 1 potvrzuje.**

Jestliže zdravotnické zařízení vyžaduje za ošetření přímou platbu, na kterou se vztahuje cizincovo pojištění, má cizinec právo platbu odmítnout nebo může částku zaplatit a vyžádat si doklad o jejím zaplacení a zdravotní pojišťovna klientovi platbu následně proplatí (Dobiášová, 2004). Na grafu 22 je znázorněno, že 23 respondentů neví, kam by se obrátili, pokud by museli lékaři zaplatit za své ošetření, 12 respondentů by se obrátilo na poradnu nebo jinou instituci pro pomoc cizincům, 9 respondentů by to nijak neřešilo a 8 respondentů by se obrátilo na příslušnou pojišťovnu. I zde je zarážející neznalost respondentů, kteří nevěděli, kam se mají obrátit o pomoc. Většina dotázaných respondentů má již v ČR trvalý pobyt, proto by vyřešení této situace nemělo být pro ně problémem. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Odpovědi na otázku, týkající se znalostí dávek sociálního zabezpečení, jsou znázorněny v grafu 23. Z 59 respondentů ví 33, na jaké dávky sociálního zabezpečení má nárok a 26 neví. Tabulka 2 znázorňuje odpovědi respondentů, kteří uvedli, že vědí, na jaké dávky sociálního zabezpečení mají nárok. Zde měli respondenti doplnit svou

vlastní odpověď. Z celkového počtu 33 respondentů uvedli 12x nárok na dávky nemocenské, 8x důchod, 7x dávky sociální péče, 6x dávky státní sociální podpory a 4x příspěvek na dítě. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 potvrzuje.**

Na otázku, kdy vzniká nárok na nemocenské pojištění, odpovědělo 21 respondentů, že nárok vzniká ihned po příjezdu do ČR, 19 respondentů uvedlo, že nárok vzniká dnem nástupu do zaměstnání, 11 respondentů neví a 8 respondentů uvedlo, že nárok vzniká v případě trvalého pobytu (viz. graf 24). I zde je překvapující velký počet respondentů, kteří na tuto otázku neznali správnou odpověď. Podle zákona je systém nemocenského pojištění povinný pro všechny zaměstnance, pouze osoby samostatně výdělečně činné mohou být účastny dobrovolně. Pojištěny jsou všechny osoby, které pracují v ČR pro zaměstnavatele, jehož sídlo firmy se nachází na našem území nebo na území státu EU. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Po vyhodnocení otázek č., 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, .22, 23, mohu konstatovat, že hypotéza „Více než polovina dotázaných imigrantů zná svá práva“ se nepotvrdila.

Po vyhodnocení otázek č. 7, 8, 9, 10, 11, 12, mohu konstatovat, že hypotéza „Více než polovina dotázaných imigrantů ví, na koho se v případě řešení problému obrátit“ se potvrdila.

5.1. Diskuze k dotazníkovému šetření určenému veřejnosti

První tři otázky v dotazníku byly identifikační. Graf 1 znázorňuje, že z celkového počtu 110 respondentů je 57 mužů (52%) a 53 žen (48%). Jak je patrné na grafu 2 nejpočetnější skupinu dotázaných tvořili lidé v věku 25 – 30 let, kterých odpovědělo 35 (32%) a druhou nejpočetnější skupinu (20%) tvořili lidé ve věku 18 – 25 let. Lidé starší 50 let a mladší 18 let tvořili skupinu nejméně zastoupenou. Tyto dvě skupiny lidí byly sice z počátku ochotny dotazník vyplnit, ale po seznámení se s danou tematikou dotazník odmítly. Bylo to dáno tím, že o právech imigrantů mnoho neví nebo nezájmem o tuto problematiku?

Na grafu 3 je znázorněno vzdělání respondentů, kde 53 dotázaných respondentů (49%) má středoškolské vzdělání, 18 respondentů (16%) je vyučeno, 15 respondentů (14%) je vyučeno s maturitou, 11 respondentů (10%) má vysokoškolské vzdělání, 7 respondentů (6%) má základní vzdělání a 6 respondentů vystudovalo vyšší odbornou školu.

Statistický úřad i mnoho publikací zaměřených na pobyt cizinců udává, že cizinci dnes tvoří v ČR přibližně 2,5% obyvatel. Statistický úřad uvádí, že oproti ČR např. v Dánsku či Švédsku cizinci tvoří přibližně 5% populace a v Německu tvoří přibližně 9% populace. Podle grafu 4 si 34 dotázaných respondentů (30%) myslí, že na území ČR pobývá přibližně 10% cizinců, 25 respondentů (23%) si myslí, že přibližně 2% cizinců, 9 respondentů (8%) uvedlo přibližně 30% cizinců, 4 respondenti (4%) uvedli přibližně 40% cizinců a jen 1 respondent (1%) uvedl přibližně 50% cizinců.

Graf 5 a 6 je zaměřen na otázku týkající se zákona o pobytu cizinců. Na tuto otázku odpovědělo pouze 13 respondentů (12%), že zákon o pobytu cizinců znají (viz. graf 5), ovšem když měli uvést název tohoto zákona, jen 8 z nich vědělo, že se jedná o Zákon o pobytu cizinců (viz. graf 6) a 2 z těchto 8 dotázaných věděli i přesné číslo tohoto zákona. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 potvrzuje.**

V grafu 7 je znázorněno, že 59 respondentů (56%) zná instituce pro pomoc cizincům. Myslím, že tento počet není dostačující vzhledem k tomu, že v současné době cizinci tvoří v ČR 2,5% z celkového počtu obyvatel a předpokládá se, že se toto číslo bude neustále zvyšovat. Podle mého názoru by se mělo více pracovat na medializaci

těchto organizací. Těchto 59 respondentů uvedlo jako instituce zabývající se pomocí cizincům nejčastěji Charitu české republiky nebo cizinecká policie (viz. graf 8). **Touto otázkou se hypotéza č. 2 nepotvrzuje.**

Graf 9 znázorňuje, že 61 respondentů (56%) ví, ve kterém městě se nachází nejbližší organizace pro pomoc cizincům. Z tohoto počtu jich 53 uvedlo, že nejbližší organizace se nachází v Českých Budějovicích a jen 8 respondentů napsalo Jindřichův Hradec (viz. graf 10). **Touto otázkou se hypotéza č. 2 potvrzuje.**

Na otázku týkající se služeb organizací poskytující pomoc cizincům uvedlo (viz. graf 11) alespoň některé služby, které tyto organizace poskytují zná 87 respondentů (79), 23 respondentů (21%) uvedlo, že žádné služby nezná. Z 87 respondentů, kteří uvedli, že znají některé služby, které poskytují organizace pomáhající cizincům, uvedli nejčastěji 67x poradenské služby (67x), 26x doprovod na úřady, 13x pomoc při hledání zaměstnání, 10x výuku českého jazyka, 9x tlumočnické služby (viz. graf 12). **Hypotéza č. 2 se touto otázkou potvrzuje.**

V grafu 13 je uvedeno, že z celkového počtu 110 dotázaných respondentů si 99 z nich (87%) myslí, že informace o činnosti organizací pro pomoc cizinců jsou nedostatečně medializovány a pouze 11 respondentů (13%) si myslí, že je medializace dostatečná. Tato otázka a následné odpovědi nutí člověka k zamyšlení: Proč víme o činnostech organizací pomáhajících cizincům tak málo? Je to dáno naším nezájmem zajímat se o tuto problematiku nebo malou prezentací v médiích? V televizi, rozhlasu, časopisech, ale ani v novinách se touto tematikou nezabývají. Stejně tak internet. Pokud si sami nebudeme chtít najít určitou webovou stránku či informace týkající se cizinců, žádnou upoutávku na serverech nenalezneme. Proč na nás útočí reklamy např. na výhodnou koupi automobilu, a ne např. reklama na činnost dané organizace či možnost příspěvku pro uprchlíky atp.? Je to dáno především tím, že organizace pomáhající cizincům jsou většinou neziskové, proto nemohou vynakládat dostatečné finanční prostředky na seznámení veřejnosti se svou činností. Neměl by v této oblasti pomoci i náš stát?

Cizinci žijící na území ČR trvale mají kromě politických práv stejná práva jako občané ČR. To znamená, že cizinci žijící na našem území trvale nemají právo volit či

být voleni (Frištenská, Dluhošová, 2004). Jak je znázorněno v grafu 14, z celkového počtu 110 respondentů odpovědělo 72 (65%), že cizinci žijící na území ČR trvale nemají právo volit, 21 respondentů (21%) uvedlo, že mají všechna práva jako občané ČR. Pokud je cizinci již přiznán trvalý pobyt v ČR, stává se nedílnou součástí naší společnosti. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Graf 15 a 16 se zaměřuje na zaměstnání cizinců. Graf 15 znázorňuje odpovědi respondentů na pracovní místa cizinců. Zde 80 respondentů (72%) uvedlo, že cizincům, kteří se uchází v ČR o práci, jsou nabídnuta ta pracovní místa, která občané ČR odmítli a 26 respondentů (24%) uvedlo, že jsou cizincům nabídnuta všechna pracovní místa evidovaná na příslušném úřadu práce. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Graf 16 znázorňuje odpovědi na otázku týkající se pracovních podmínek cizinců. Na tuto otázku 79 respondentů (71%) uvedlo, že cizinci mají stejné pracovní podmínky jako občané ČR, 27 respondentů (25%) uvedlo, že pracovní podmínky stejné nejsou a 4 respondenti (4%) uvedli, že nevědí. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.** Jak uvádí Horáková (2001), většina zemí v pracovní oblasti přijímá právní regulace zakazující zaměstnávat cizince za horších podmínek nežli domácí pracovníky, ovšem na druhé straně existuje určitá ochrana pracovních míst pro domácí pracovníky, která zajišťuje, že pracovní místa mohou být cizincům nabídnuta jen v případě, že je není možné obsadit občany dané země. V současné době jsou tedy podmínky na trhu práce takové, že imigrantům jsou nabízeny neatraktivní druhy pracovních činností. Podle mého názoru cizinci z tzv. třetích zemí přijímají jednak neatraktivní druhy pracovních činností, ale také jsou ochotni pracovat v horších pracovních podmínkách než občané ČR z důvodu obavy o možnou ztrátu svého zaměstnání a o následnou ztrátu povolení k pobytu. Tento strach bývá ze strany zaměstnavatele zneužíván. Myslím si, že horší pracovní podmínky přijímají i cizinci s trvalým pobytem na území ČR z důvodu obavy o ztrátu svého zaměstnání, protože česká společnost není natolik vyspělá, aby bez výhrad přijímala cizince na lepší a lukrativní pracovní pozice. Pokud má cizinec „dobré“ pracovní místo, může mít obavu, že v případě propuštění ze zaměstnání již podobnou práci nenalezne, a z tohoto důvodu je ochoten snést i horší pracovní podmínky než občan ČR. Jinou situací je ovšem pilotní projekt "Výběr kvalifikovaných

zahraničních pracovníků", který v ČR probíhá od roku 2003. Tento projekt uskutečňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem vnitra. Jeho cílem je přivést do České republiky odborníky ze zahraničí schopné integrovat se i s rodinami do české společnosti. Česká republika nabízí vybraným pracovníkům možnost požádat o povolení k trvalému pobytu již po 2,5 letech práce a života v ČR. Trvalý pobyt mohou získat i jejich nejbližší rodinní příslušníci. Projekt je určen pro občany z cílových zemí (Bulharsko, Chorvatsko, Kazachstán, Bělorusko, Moldavsko, Kanada, Srbsko a Černá Hora a Ukrajina). Do projektu se mohou zapojit i cizinci, kteří v České republice studovali střední nebo vysokou školu a to bez ohledu na jejich státní příslušnost. Při ztrátě zaměstnání nikoli z vlastní viny mají účastníci projektu třicetidenní ochrannou lhůtu, po kterou nepřijdou o vízum a pobyt v ČR se jim nepřerušuje.

To, že každý cizinec musí být po celou dobu svého pobytu na území ČR pojištěn, vědělo 103 respondentů (94%), 6 respondentů (5%) uvedlo, že pojištění být nemusí a 1 nevěděl (1%). (viz. graf 17) Podle zákona o pobytu cizinců č. 326/1999 Sb., musí být každý cizinec zdravotně pojištěný po celou dobu svého pobytu na území ČR. Pokud by zde pobýval bez řádného pojištění, dochází k porušení právních předpisů a může být sankciován za přestupek. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Graf 18 znázorňuje odpovědi respondentů na výši zdravotního pojištění cizinců. Na tuto otázku 98 respondentů (89%) odpovědělo, že výše zdravotního pojištění pro cizince je stejná jako pro občany ČR, 8 respondentů (7%) neví a 4 respondenti (4%) odpověděli ne. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Ve většině škol v ČR probíhá vyučování v českém jazyce. Na základě souhlasu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy může výuka probíhat i v jiném jazyce. Graf 19 a 20 se vztahuje k výuce dětí cizinců ve státní škole žijících v ČR. V grafu 19 je uvedeno, že 101 respondentů (90%) ví, v jakém jazyce výuka dětí probíhá. Z těchto 101 respondentů jich 98 (97%) odpovědělo, že probíhá v českém jazyce a jen 3 (3%) uvedli, že probíhá v jazyce anglickém (viz. graf 20). **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.** Pokud bychom se podívali do Listiny základních práv a svobod či do zákona o právech příslušníků národnostních menšin č. 273/2001 Sb. nalezneme zde, že

každý má právo na vzdělání ve svém rodném jazyce. Je známo, že český jazyk je považován za jeden z nejtěžších jazyků, proto si myslím, že by cizincům mohlo být dáno právo na vzdělávání alespoň ve světovém jazyce, které by bylo zachováno minimálně po dobu povinné školní docházky a to podle potřeb dítěte. Pokud by např. dítě v 6 třídě mělo takové jazykové schopnosti, aby si „věřilo“, že již zvládne výuku v českém jazyce, mělo by mu to být umožněno. Je samozřejmostí, že i zde by probíhala výuka českého jazyka. Měli bychom se zamyslet sami nad sebou a položit si otázku: Zvládnou já výuku v cizím jazyce, pokud ovládám jen jeho základy? Jedním z dalších možných řešení mohou být i soukromé školy, kde by výuka probíhala v rodném jazyce, přičemž výuka českého jazyka zůstane zachována a školní osnovy budou stejné jako ve školách státních.

Graf 21 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, kdy mohou cizinci navštěvovat české školy. Na tuto otázku uvedlo 72 respondentů (66%) že je mohou navštěvovat v případě, že se prokáží řediteli školy, že mohou pobývat na území ČR, 18 respondentů (16%) odpovědělo, pokud jim to dovolí jejich zákonný zástupce, 14 respondentů (13%) uvedlo, že neví a 6 respondentů (5%) uvedlo, že mohou vždy, když přicestují na území ČR. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Podle zákona o právech příslušníků národnostních menšin č. 273/2001 Sb. mají cizinci právo užívat své jméno a příjmení v rodném jazyce. Graf 22 uvádí odpovědi respondentů, kdy 105 uvedlo (95%), že cizinci mohou užívat své jméno a příjmení v jazyce své národnostní menšiny, 3 respondenti (3%) uvedli, že toto právo nemají a 2 respondenti (2%) uvedli, že nevědí. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.**

Graf 23 uvádí odpovědi respondentů na základní práva cizinců žijících v ČR. V této otázce mohli respondenti označit více odpovědí. 72x označili, že mezi základní práva cizinců žijících v ČR patří právo na získávání informací v rodném jazyce, 54x právo na rovné zacházení, 29x uvedli právo na práci, 12x právo na zdravotní pojištění. **Touto otázkou se hypotéza č. 1 nepotvrzuje.** Zákon o právech příslušníků národnostních menšin č. 273/2001 Sb. uvádí právo na získávání informací v rodném jazyce. Mezi základní lidská práva patří i právo na rovné zacházení. Právo na práci patří také mezi práva cizinců, avšak cizincům z tzv. třetích zemí jsou nabídnuta jen ta

pracovní místa, která nelze obsadit občany ČR. Oproti tomu cizinci s trvalým pobytem na území ČR mají stejná práva jako občané ČR, pouze určitá pracovní místa na odůvodnitelných místech (př. ve státní správě) jsou vyhrazena pro občany naší země. Je opravdu správné cizincům s trvalým pobytem na území ČR zakazovat pracovat na určitých pozicích? Právo na zdravotní pojištění má každý člověk, ovšem jeho uzavření závisí na každém samostatně.

Po vyhodnocení otázek č. 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 mohu konstatovat, že hypotéza „Více než polovina dotázaných respondentů nezná práva cizinců žijících na území ČR“ se nepotvrdila.

Po vyhodnocení otázek č. 6, 7, 8, 9 mohu konstatovat, že hypotéza „Více než polovina dotázaných respondentů zná organizace poskytující pomoc cizincům, žijících na území ČR“ se potvrdila.

6. Závěr

Problematika migrace a uprchlictví je celosvětová. Do České republiky přichází cizinci, kteří zde hledají pracovní uplatnění a začínají nový život. Proto by mělo být součástí státní politiky zajišťovat imigrantům rovný přístup a rovné příležitosti na trhu práce, ve vztahu ke zdravotní i sociální péči.

V diplomové práci byly stanoveny dva cíle. První cíl byl zaměřen na znalost práv imigrantů žijících na území České republiky. K tomuto cíli byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza 1: více než polovina dotázaných imigrantů zná svá práva a hypotéza 2: více než polovina dotázaných imigrantů ví, na koho se v případě řešení problému obrátit. Na základě vyhodnocení otázek, mohu konstatovat, že se první hypotéza nepotvrdila a druhá hypotéza se potvrdila.

Druhý cíl byl zaměřen na informovanost veřejnosti o právním postavení cizinců žijících na území ČR. K tomuto cíli byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza 1: více než polovina dotázaných respondentů nezná práva cizinců žijících na území ČR a hypotéza 2: více než polovina dotázaných respondentů zná organizace poskytující pomoc cizincům žijícím na území ČR. Na základě vyhodnocení otázek mohu konstatovat, že se první hypotéza nepotvrdila a druhá hypotéza se potvrdila.

V mém výzkumu mě nejvíce zaujala skutečnost, že i když většina imigrantů měla v České republice trvalý pobyt, svá práva neznala.

Svou diplomovou prací jsem chtěla poukázat na problematiku imigrace. Je velmi důležité, aby se cizinci orientovali v českém právním systému, avšak výsledky mého šetření poukazují na opak. Myslím si, že by se práce s imigranty měla také více zaměřit na zvýšení jejich znalostí o svých právech. Organizace pomáhající cizincům by se neměly zaměřovat pouze na okamžitou pomoc, ale měly by cizincům poskytovat komplexní informace o svých právech a povinnostech např. formou různých seminářů, informačních letáků a brožur, individuálními rozhovory, ... Tuto pomoc by mělo podporovat i ministerstvo práce a sociálních věcí.

Přínosem této práce je zjištění informovanosti imigrantů o svých právech.. Tato práce by mohla být použita ke zvýšení právní informovanosti samotných imigrantů.

Z výsledků práce vyplývá, že i přes podle mého názoru poměrně hustou sociální síť organizací pomáhající cizincům jich mnoho z nich svá práva nezná.

7. Seznam použité literatury

1. BOBYSUDOVÁ, L. - PIKALOVÁ HERNANDEZOVÁ, J. *Foreigners and the education in the Czech Republic*. Zlín: Organizace pro pomoc uprchlíkům. 2005. 47s.
2. BORÁK, M. *Polská menšina v České Republice*. in GABAL, I. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. s. 120-126. ISBN 80-86103-23-4
3. BOUŠKOVÁ, P. *Platnost povolení k zaměstnání cizince* [online]. c2005a [cit. 2007- 1- 25]. Dostupné z:
<http://porta.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_platnost_pp>
4. BOUŠKOVÁ, P. *Postup cizince směřující k realizaci jeho zaměstnání na území ČR* [online].c2005b [cit. 2007-1-25]. Dostupné z:
<http://porta.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zamest_ciz>
5. BOUŠKOVÁ, P. *Prodloužení povolení k zaměstnání* [online]. c2005c [cit. 2007-1-25]. Dostupné z:
<http://porta.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_prodl_pp>
6. BOUŠKOVÁ, P. *Přestupky a správní delikty* [online]. c2005d [cit. 2007-1-25]. Dostupné z: <http://porta.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/>
7. BOUŠKOVÁ, P. *Vstup cizinců na trh práce v ČR* [online].c2005e [cit. 2007-1-25]. Dostupné z: <http://porta.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_moznosti>
8. *Cizinci v České republice 2006*. Praha: Český statistický úřad, 2006. 240 s. ISBN 80-250-1263-8

9. CIZINCI. *Aktualizovaná koncepce integrace cizinců* [online] [cit.2006-3-15]
Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/324/KIC_aktualizovana.pdf>
10. CIZINCI. *Zásady koncepce integrace cizinců* [online]. c2006 [cit. 2006-6-5].
Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>
11. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet cizinců v zemi a jejich podíl na obyvatelstvu [online]. c2007 [cit.2007-4-3]. Dostupné z:
<<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tab/8E0042E3D0>>
12. DĚTSKÁ PRÁVA. Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. [online].
[cit.2006-12-3]. Dostupné z: <<http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf>>
13. DOBIÁŠOVÁ, K., a kol. *Průvodce systémem zdravotní péče České Republiky – Informační příručka pro cizince*. 2004. 40 s.
14. DOMAVCR. *Informace o zdravotním pojištění cizinců v České republice*. Institut zdravotní politiky a ekonomiky, Zdravotní pojištění, [online]. c2003 [cit. 2006-10-4].
Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155497>>
15. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatel – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In: Šišková, T. a kol. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. s. 107 – 115. ISBN 80-7178-648-9
16. DVOŘÁKOVÁ, J. *Methods of Social Work with Refugees, immigrants and their Children*. České Budějovice, 2005a. 128 s. Disertační práce psaná v anglickém jazyce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Vedoucí disertační práce Doc. PhDr. Jiří Kovarčík, Phd.

17. DVOŘÁKOVÁ, J. *Metody sociální práce s imigranty a uprchlíky*. In: Šrajbrová, O. *Migrace tolerance integrace II: kultivace společnosti prostřednictvím vzdělávání a problémy integrace v současné společnosti*. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 20. a 21. září 2005. Opava, Praha: Vydal Slezský ústav Slezského zemského muzea a Informační kancelář Rady Evropy, 2005b. ISBN 80-86224-51-1.
18. FILIPOVÁ, P. *Pobyt cizinců na českém území* [online]. c2006a [cit.2006-10-15]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=1498281>>
19. FILIPOVÁ, P. *Práce v České republice* [online]. c2006b [cit. 2006-11-25]. Dostupné z: <www.domavcr.cz/rady.shtml?x=154994>
20. FILIPOVÁ, P. *Předškolní zařízení* [online]. c2005a [cit .2006-10-17]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155139>>
21. FILIPOVÁ, P. *Vysoké školy* [online]. c2005b [cit .2006-10-17]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155143>>
22. FILIPOVÁ, P. *Vzdělávání v ČR* [online]. c2006c [cit .2006-10-17]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155138>>
23. FILIPOVÁ, P. *Základní školy* [online]. c2005d [cit .2006-10-17]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155140>>
24. FILIPOVÁ, P. *Střední školy*. c2003 [cit .2006-10-17]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155141>>
25. FOREJTOVÁ, M. *Mezinárodně právní ochrana menšin*. Plzeň:Západočeská univerzita v Plzni, 2002, 135 s. ISBN 80-7082-843-9

26. FRIŠTENSKÁ, H. - DLUHOŠOVÁ, H. *Právní původce pro cizince žijící v ČR*. Praha: Slovo 21, 2004. 76 s.
27. HENDRIKS, M. *Sociální práce a uprchlíci = Social Work and Refugees*. Praha: Poradna pro uprchlíky Českého helsinského výboru, 1994. 45 s.
28. HEVERTOVÁ, V. *Vyšší odborné školy* [online]. c2005 [cit .2006-10-17]. Dostupné z: <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=155142>>
29. HORÁKOVÁ, M. *Zaměstnávání cizinců v České republice – Integrace cizinců na trhu práce v České republice* [online]. c2001 [cit .2006-12-4]. 33 s. Dostupné z: <http://www.vupsv.cz/integrace_cizincu-cast_I.pdf>
30. IMIGRACECZ. *Pilotní projekt Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků* [online]. c2007 [cit. 2007-3-8]. Dostupné z: <<http://www.imigracecz.org/>>
31. JASANSKÁ, E. - DRBOHLAV, D. Reemigrace voloňských a „černobylských“ Čechů. In: ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. s. 107 – 115. ISBN 80-7178-648-9
32. KOCOUREK, J. Vietnamci v Česká Republice. In: ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Menšiny a migranti v České Republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. s. 99 – 105. ISBN 80-7178-648-9
33. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 288s. ISBN 80-7178-549-0
34. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2007-1-25]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7>>

35. MINISTERSTVO VNITRA. *Integrace cizinců* [online]. c2005 [cit. 2006-2-3]
Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/azyl/integrace2.html>>
36. MINISTERSTVO VNITRA. *Terminologický slovník* [online]. c2005
[cit. 2007-1-15]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/azyl/slovník.html>>
37. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY - POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Listina základních práv a svobod* [online]. [cit. 2006-11-16]. Dostupné z:
<<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>
38. PELIKÁN, P. Afghánci. In: ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. s. 45–52. ISBN 80-7178-648-9
39. PETRA, M. Vietnamské etnikum v České Republice. In ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998. 203 s. ISBN 80-7178-285-8
40. SULITKA, A. Národnostní menšiny v České Republice. in ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998. 203s. ISBN 80-7178-285-8
41. ŠRAJEROVÁ, O. Slováci v České Republice. in GABAL, I. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. s. 139-150. ISBN 80-86103-23-4
42. TESAŘ, F. Bosňáci. In: ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. s. 63 – 72. ISBN 80-7178-648-9

43. PIKALOVÁ-HERNANDEZOVÁ, J. a kol. *Vítejte v ČR* [online]. [cit. 2007-2-20]
Dostupné z:
<http://www.opu.cz/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=3&Itemid=26&lang=cs>
44. Vyhláška o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění č. 143/1965 Sb. Úplné Znění Sociální pojištění 2007, č. 594. s. 58 - 65. ISBN 987-80-7208-607-8
45. Zákoník práce č. 262/2006 Sb. Zákony III/2007 sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti pracovního práva k 1. 1. 2007. s.12-88.
ISBN 80-7365-232-3
46. Zákon o dočasné ochraně cizinců č. 221/2003 Sb. [online]. c2005 [cit. 2007-2-20]
Dostupné z:
<http://www.opu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=52&Itemid=17&lang=cs>
47. Zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. Úplné Znění Sociální pojištění 2007, č. 594. s. 83 - 124. ISBN 987-80-7208-607-8
48. Zákon o nemocenské pojištění zaměstnanců č. 54/1956 Sb. Úplné Znění Sociální pojištění 2007, č. 594. s. 38 - 51. ISBN 987-80-7208-607-8
49. Zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změně některých zákonů souvisejících s jeho zavedením č. 42/1992 Sb. Úplné Znění Sociální pojištění 2007, č. 594. s. 296 - 311. ISBN 987-80-7208-607-8
50. Zákon o pobytu cizinců č. 236/1999 Sb. [online]. c2005 [cit. 2006-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/azyl/migrace/legislativa/326_99.pdf>

51. Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti č. 589/1998 Sb. Úplné Znění Sociální pojištění 2007, č. 594. s. 5 - 37. ISBN 987-80-7208-607-8

52. Zákon o právech příslušníků národnostních menšin č. 273/2001 Sb. [online]. c2003 [cit. 2006-12-18]. Dostupné z: < <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/273-01.doc> >

53. Zákon o sociálním zabezpečení č. 100/1988Sb. Úplné Znění Sociální zabezpečení 2007, č. 595. s. 102 - 118. ISBN 987-80-7208-607-8

54. ZILYNSKYJ, B. - KOČÍK, R. Ukrajinci v České republice. In: ŠIŠKOVÁ, T., a kol. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. s. 89 – 98. ISBN 80-7178-648-9

8. Klíčová slova

Imigrant

Imigrace

Cizinec

Právo

Lidská práva

Národnostní menšina

9. Příloha

Příloha č. 1 – dotazník pro imigranty

Příloha č. 2 – dotazník pro veřejnost

Příloha č. 1

Dotazník pro imigranty

Dobrý den, jmenuji se Eva Soukupová a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity. Ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží pro mou diplomovou práci s názvem Práva imigrantů. Dotazník je anonymní. U otázek, kde jsou vypsány možnosti, prosím označte kroužkem pouze jednu z možností. Pokud by jste se v odpovědi spletl/a a chtěl/a ji opravit, označenou odpověď celou přeškrtněte a kroužkem označte správnou. Otázky, u kterých je vyznačené místo, prosím stručně doplňte svou vlastní odpověď.

Příklad označení Vámi zvolené odpovědi: a) b) c)

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

1) Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2) Kolik je Vám let?

- a) méně než 18 let
- b) 18 – 25 let
- c) 25 – 30 let
- d) 30 – 40 let
- e) 40 – 50 let
- f) více než 50 let

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (prosím doplňte - škola, obor)

.....

4) Z jaké země pocházíte?

.....

5) Jaký je typ Vašeho pobytu?

- a) vízum do 90 dní
- b) vízum nad 90 dní
- c) trvalý pobyt
- d) jiný (prosím, doplňte jaký).....

6) Jste zaměstnán/a?

- a) ano (prosím, doplňte kde).....
- b) ne

7) Pokud byste potřeboval/a vyřešit problém související s pobytem v ČR, na koho byste se obrátil/a o pomoc?

.....

8) Jaké znáte instituce pomáhající cizincům?.....

.....

9) Pokud byste chtěl v zaměstnání řešit nějaký problém, na koho byste se obrátil o pomoc?

- b) na své známé stejné národnosti, kteří žijí delší dobu v ČR
- c) na své známé České občany
- d) na poradnu
- e) na cizineckou policii
- f) jinam (prosím, doplňte kam).....

.....

10) Na koho byste se obrátil/a v případě hledání zaměstnání?

.....
.....

11) Jakým způsobem si hledáte nebo jste si hledal/a zaměstnání?

- a) pomocí internetu
- b) čtením inzerátů v novinách
- c) ptám se známých
- d) pomocí úřadu práce
- e) pomocí poradny – ty mi poradili dál kam se mám obrátit
- f) jinak – prosím doplňte jak.....

12) Je podle Vás, na území ČR dostatečné množství institucí pomáhajících cizincům?

- a) ano
- b) ne

13) Víte co musí obsahovat pracovní smlouva?

- a) ano (prosím, doplňte co).....
.....
- b) ne

14) Kterým dnem vzniká pracovní poměr na základě pracovní smlouvy?

- a) dnem, který je uveden v pracovní smlouvě
- b) dnem nástupu do zaměstnání
- c) dnem, který je uveden v pracovní smlouvě jako den nástupu
- d) nevím

15) Kdy je výpověď platná?

- a) pokud je sepsána písemně a doručena druhému účastníku
- b) pokud je druhému účastníku dána ústně
- c) pokud je nadřízenému (nebo zaměstnanci) vyřízena třetím účastníkem (př. spolupracovníkem)
- d) nevím

16) Setkal/a jste se někdy s tím, že Vás odmítli zaměstnat kvůli Vaší odlišné národnosti.

- a) ano
- b) ne

17) Pokud ano, jak jste tuto situaci řešil/a?

.....

18) Pokud by někdo ve vašem okolí chtěl informace o zdravotním pojištění, co byste mu poradil/a?.....

.....

19) Kdy máte možnost sám si v ČR zvolit zdravotní pojišťovnu?

- a) pokud mám v ČR trvalý pobyt nebo jsem zaměstnancem v ČR nebo jsem osoba požívající dočasnou ochranu
- b) jen pokud mám v ČR trvalý pobyt
- c) pokud mám v ČR trvalý pobyt a nebo jsem zaměstnancem v ČR
- d) nevím

20) Víte, která zdravotní pojišťovna uzavírá smluvní zdravotní pojištění?

- a) ano (prosím, doplňte která).....
- b) ne

21) Kam se obrátíte, pokud byste lékaři musel/a zaplatit za své ošetření, i když se na něj vztahuje zdravotní pojištění?

- a) na poradnu nebo jinou organizaci pro pomoc cizincům
- b) na příslušnou pojišťovnu
- c) nikam, neřešil bych to
- d) nevím

22) Víte, na jaké dávky sociálního zabezpečení máte nárok?

- a) ano (prosím, doplňte jaké).....
.....
- b) ne

23) Kdy Vám vzniká nárok na nemocenské pojištění?

- a) ihned po příjezdu do ČR
- b) dnem nástupu do zaměstnání bez ohledu na charakter pobytu
- c) v případě trvalého pobytu v ČR
- d) nevím

Velice Vám děkuji za vyplnění tohoto dotazníku i za čas, který jste nad ním strávili.

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 2

Dotazník pro veřejnost

Dobrý den, jmenuji se Eva Soukupová a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity. Ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží pro mou diplomovou práci s názvem Práva imigrantů. Dotazník je anonymní. U otázek, kde jsou vypsány možnosti, prosím označte kroužkem pouze jednu z možností. Pokud byste se v odpovědi spletl/a a chtěl/a ji opravit, označenou odpověď celou přeškrtněte a označte správnou. Otázky, u kterých je vyznačené místo, prosím stručně doplňte svou vlastní odpověď.

příklad označení správné odpovědi: a b c

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

1) Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2) Kolik je Vám let?

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) vyučen
- c) vyučen s maturitou
- d) středoškolské vzdělání
- e) vyšší odborné vzdělání
- f) vysokoškolské

4) Kolik si myslíte, že na území ČR pobývá cizinců?

a) okolo 2%	d) okolo 20%	g) okolo 50%
b) okolo 10%	e) okolo 30%	
c) okolo 15%	f) okolo 40%	

5) Víte, který zákon u nás upravuje pobyt cizinců?

- a) ano (prosím, doplňte který).....
- b) ne

6) Znáte nějaké instituce pomáhající cizincům?

- a) ano (prosím, doplňte jaké).....
-
- b) ne

7) Víte, ve kterém městě je nejbližší organizace pomáhající cizincům?

- a) ano (prosím, doplňte kde).....
- b) ne

8) Víte, jaké služby poskytují organizace poskytující pomoc cizincům?

- a) ano (prosím, doplňte jaké)
-
- b) ne

9) Jsou podle Vás informace o činnostech těchto organizací dostatečně zveřejňovány (prezentovány – tisk, Tv.....)?

- a) ano
- b) ne

10) Cizinci žijící na území trvale ČR?

- a) mají všechna práva jako občané ČR
- b) nemají právo volit
- c) nemají právo na zaměstnání
- d) nevím

11) Jaká pracovní místa jsou nabídnuta cizincům, kteří se ucházejí o práci v ČR?

- a) ta, která občané ČR odmítli
- b) všechna pracovní místa evidovaná na příslušném úřadu práce
- c) nevím

12) Jsou pro pracující cizince pracovní podmínky v zaměstnání stejné jako pro občany ČR?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

13) Musejí být cizinci pobývající v ČR zdravotně pojištěni?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

14) Je výše zdravotního pojištění pro cizince stejná jako pro občany ČR?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

15) Víte, v jakém jazyce probíhá výuka dětí cizinců žijících v ČR ve státní škole?

- a) ano (prosím, doplňte v jakém).....
- b) ne

16) Kdy mohou cizinci navštěvovat české školy?

- a) pokud se prokáží řediteli školy, že mohou pobývat na území ČR
- b) pokud jim to dovolí jejich zákonný zástupce
- c) vždy, když přicestují na území ČR
- d) nevím

17) Mají příslušníci národnostních menšin právo užívat své jméno a příjmení v jazyce své národnostní menšiny?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

18) Co patří mezi základní práva cizinců žijících v ČR? (můžete označit více odpovědí)

- a) právo na získávání informací v rodném jazyce
- b) právo na zdravotní pojištění
- c) právo na práci
- d) právo volit
- e) právo na rovné zacházení
- f) nevím

Velice Vám děkuji za vyplnění tohoto dotazníku i za čas, který jste nad ním strávili.

Zdroj: Vlastní výzkum